Azərbaycan Respublikası
İqtisadi İslahatların Təhlil və Kommunikasiya Mərkəzi

NƏQLİYYAT İCMALI

Elnur Əliyev
Əməliyyat Meneceri

Sentyabr 2024

....Nəqliyyat məsələsi daha böyük önəmə malikdir. Bu gün Transxəzər Nəqliyyat Dəhlizinə heç vaxt olmadığı qədər ehtiyac var..... Mənim Orta Dəhliz layihəsinin böyük gələcəyinə güclü inamım var. Burada, Azərbaycanda biz faktiki olaraq bütün lazımi infrastrukturu, o cümlədən müasir, yeni dəniz limanını inşa etmişik. Yeri gəlmişkən, hazırda biz dəniz limanının genişləndirilməsi üzərində işləyirik. Çünki bugünkü 100 min TEU və 15 milyon ton ümumi yükaşırma qabiliyyəti yetərli olmayacaq. Biz artıq bunu başa düşürük. Biz bunu 25 milyon tona və 500 yüz min, yaxud hətta bir milyon TEU-ya çatdırmaq istəyirik....

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İLHAM ƏLİYEVİN 24 aprel 2024-cü il tarixində ADA Universitetində "COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış" mövzusunda keçirilən beynəlxalq forumda çıxışından

Azərbaycanın ərazisində Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin həm dəmir yolu, həm də avtomobil yolu seqmentləri tam şəkildə reallaşdırılıb və uğurla fəaliyyət göstərir. Hazırda bu dəhlizin ötürücülük qabiliyyətini yüksəltmək üçün onun dəmir yolu sahəsinin modernləşdiril-məsi ilə məşğuluq. Biz ildə 15 milyon ton və daha çox – 30 milyon tonadək yüklərin daşınması imkanlarından danışırıq və bu, tamamilə realdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin 19 avqust 2024-cü il tarixində mətbuata bəyanatlarla çıxışından

MÜNDƏRİCAT

Nəqliyyat sektoru üzrə əsas makroiqtisadi göstəricilərin təhlili 1

Nəqliyyat sektorunun fəaliyyət dinamikasının statistik mənzərəsi 2

Nəqliyyat sektorunda daşınmalara çəkilən xərclər və əldə olunan gəlirlər haqqında məlumat 4

Azərbaycanda nəqliyyat parkının müasir vəziyyətinin təhlili 6

Beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin fəaliyyətinə dair məlumatlar 8

1 Nəqliyyat sektoru üzrə əsas makroiqtisadi göstəricilərin təhlili

2020-2023-cü illərdə nəqliyyat sektorunda əlavə dəyər ***2462 milyon manat*** və ya ***47.6 faiz***, ümumi mənfəət isə ***2150 milyon manat*** və ya ***56,4 faiz*** artmışdır. Analoji dinamika digər makroiqtisadi göstəricilərdə də müşahidə edilir.

2020 — 2023

Baxılan dövrdə, nəqliyyat sektorunda xalis mənfəət ***2123 milyon manat*** və ya ***83.8 faiz***, muzdlu içilərin sayı ***10.5 min nəfər*** və ya ***7.4 faiz***, orta aylıq nominal əmək haqqı ***392 manat*** və ya ***44.2 faiz***, əsas fondlar ***3562 milyon manat*** və ya ***22.7 faiz***, əsas kapitala investisiyalar ***3325 milyon manat*** və ya ***159.0 faiz*** artıb.

2020 — 2023

Nəqliyyat sektoru inkişaf etdikcə, bu sahədə çalışanların sayında da artım müşahidə edilib. Belə ki, sektorda fəaliyyət göstərən fiziki və hüquqi şəxslər üzrə ümumi işçilərin sayı **2020-2023**-cü illərdə *10493 nəfər* artıb ki, bu da fərdi sahibkarlar – fiziki şəxslər hesabına təmin edilib. O cümlədən, nəqliyyat sektoru üzrə **2020-2023**-cü illərdə ayrı-ayrı nəqliyyat növləri üzrə əmək haqqı artımı dəmir yolunda *657 manat* və ya *121.0 faiz,* dəniz nəqliyyatında *675 manat* və ya *43.0 faiz*, hava nəqliyyatında *653 manat 55.2 faiz*, boru kəmərində *820 manat* və ya *72.9 faiz*, avtomobil nəqliyyatında *154 manat* və ya *22.2 faiz*, metroda isə *419 manat* və ya *51.6 faiz* təşkil edibdir.

Nəqliyyat üzrə əsas makro göstəricilər

Əlavə dəyər (cari qiymətlərlə), mln manat

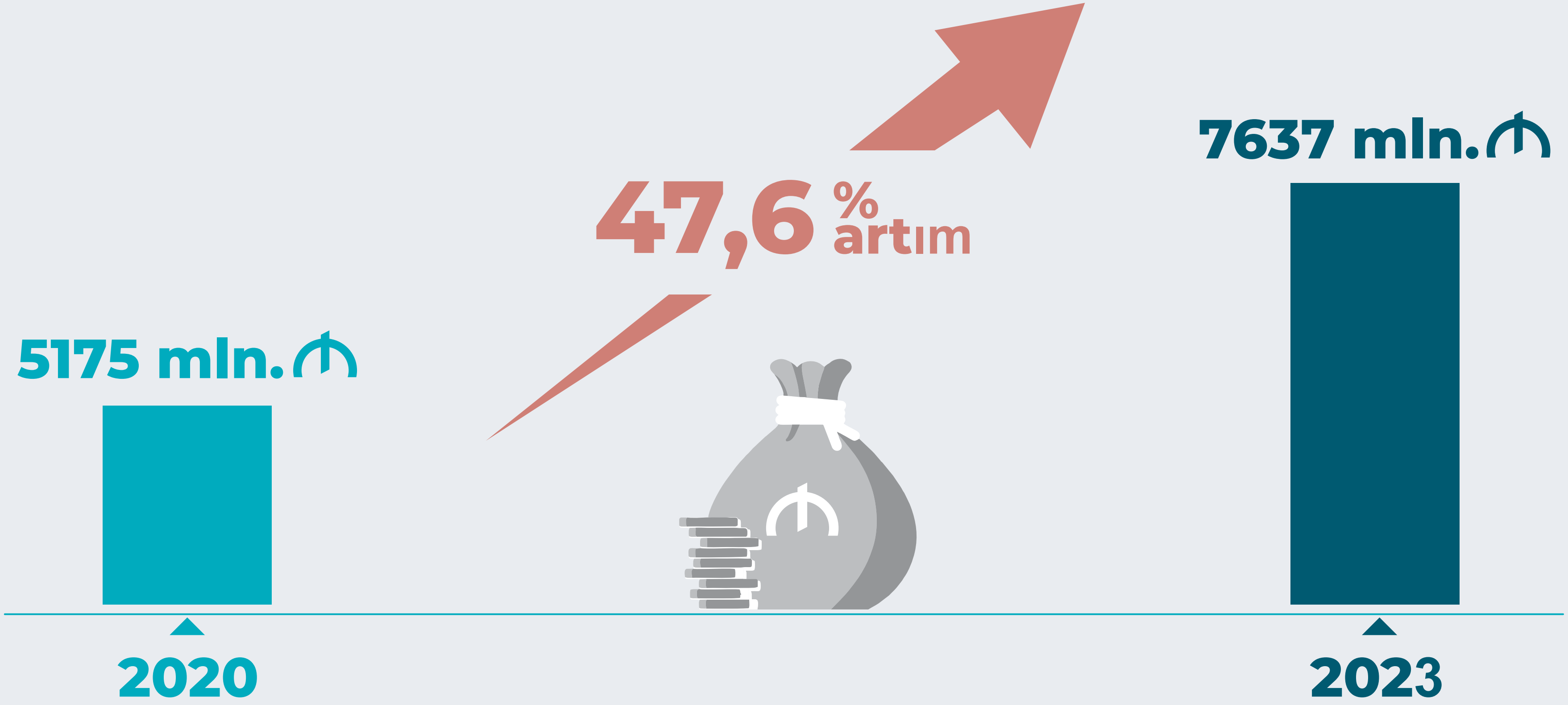

Nəqliyyat üzrə əsas makro göstəricilər

Ümumi mənfəət (cari qiymətlərlə), mln manat

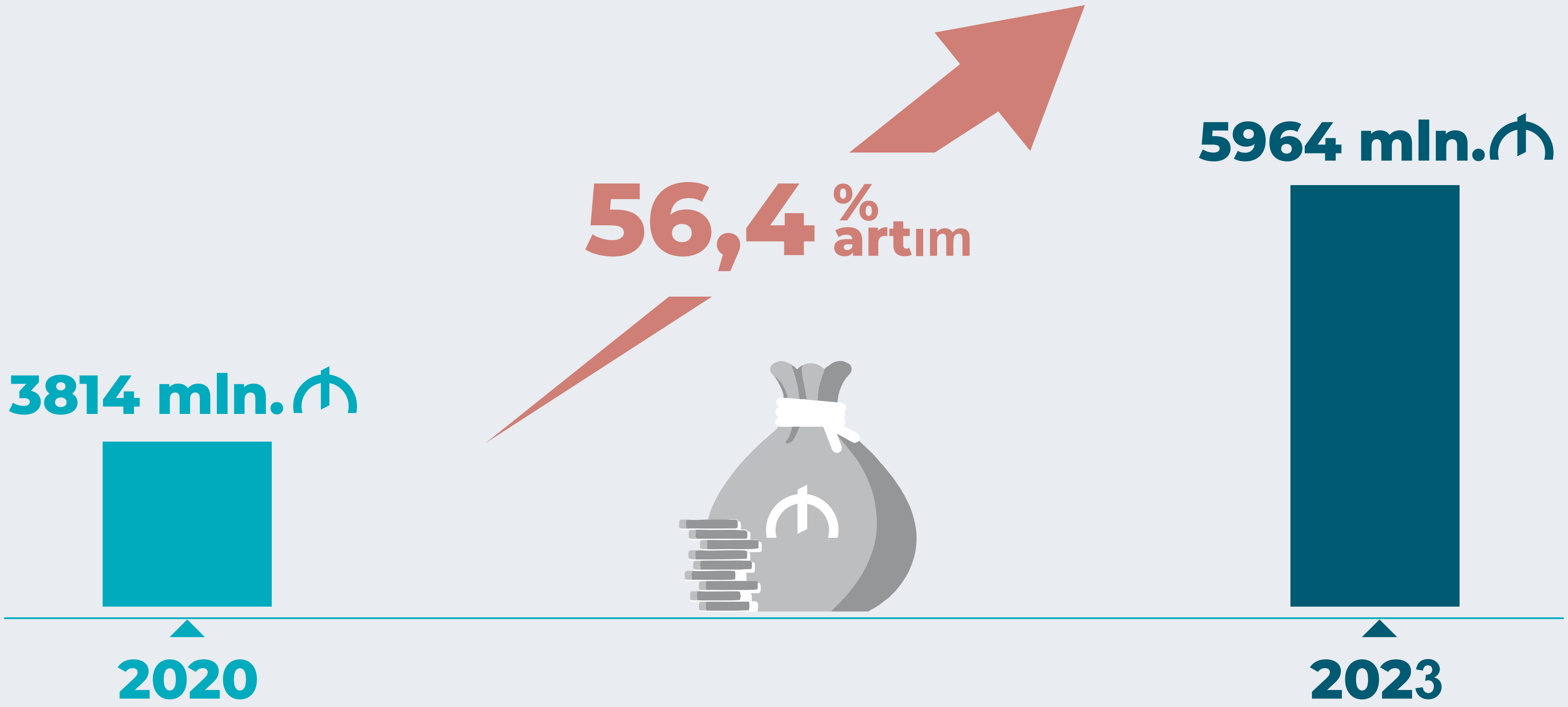

Nəqliyyat üzrə əsas makro göstəricilər
Xalis mənfəət (cari qiymətlərlə), mln manat

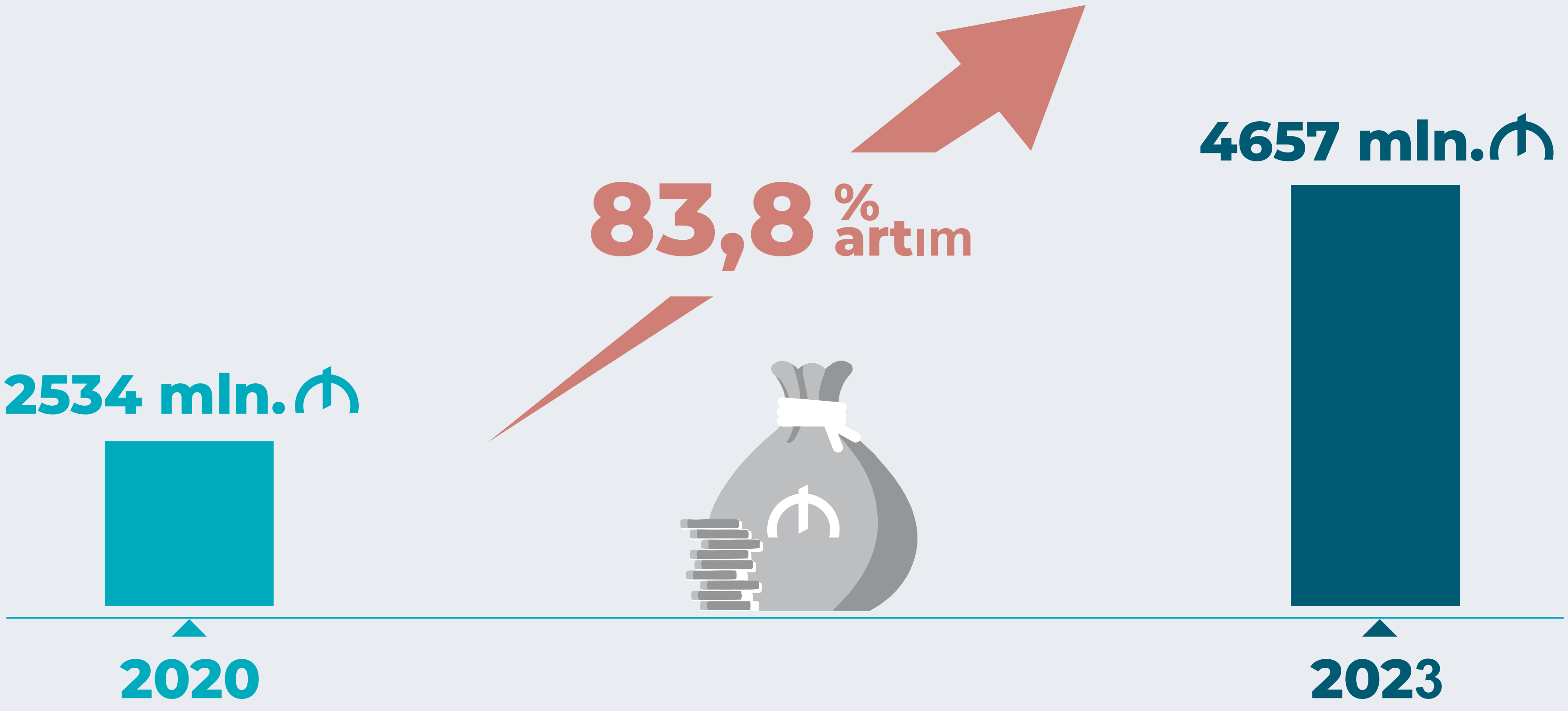

Nəqliyyat üzrə əsas makro göstəricilər

Muzdlu işçilərin orta illik sayı , min nəfər

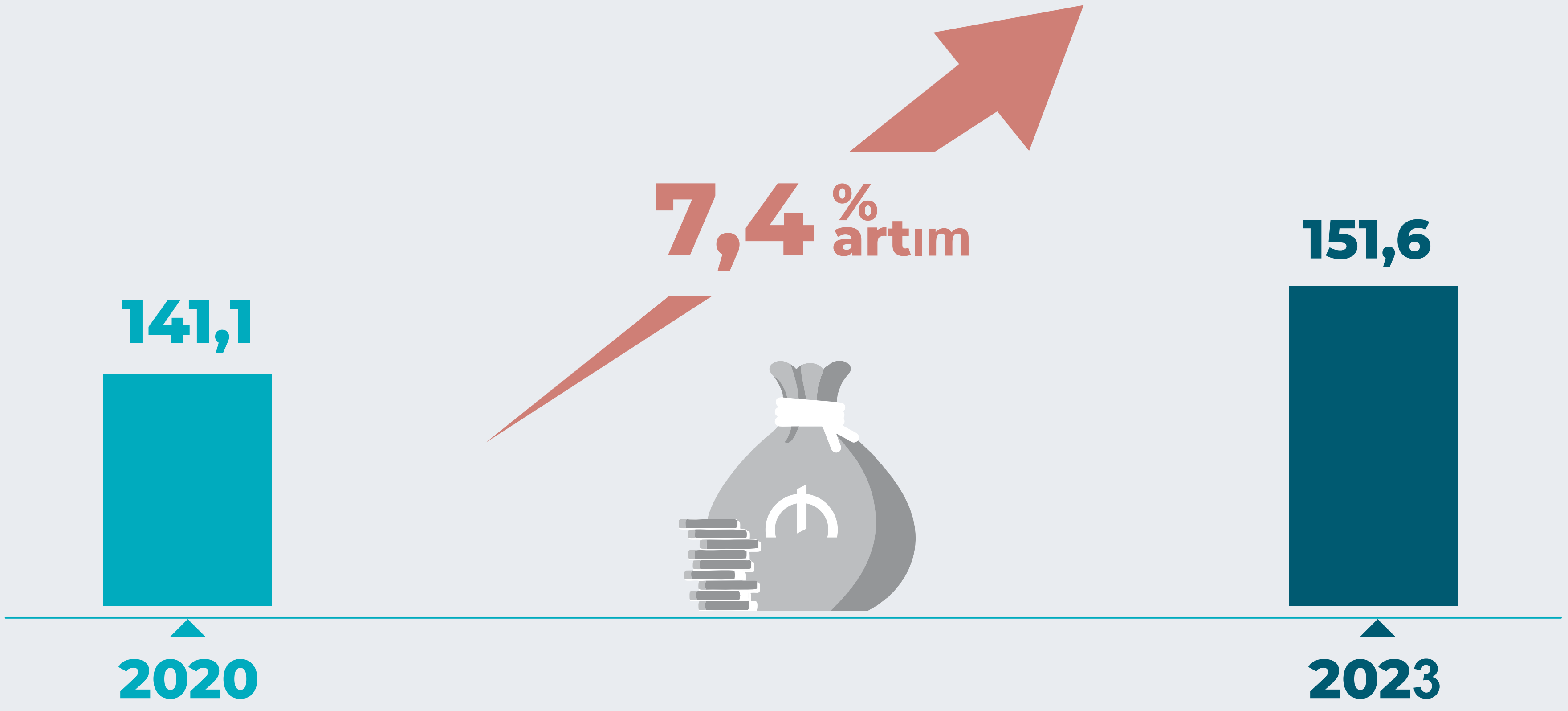

Nəqliyyat üzrə əsas makro göstəricilər

*Orta aylıq nominal əməkhaqqı, **manat***

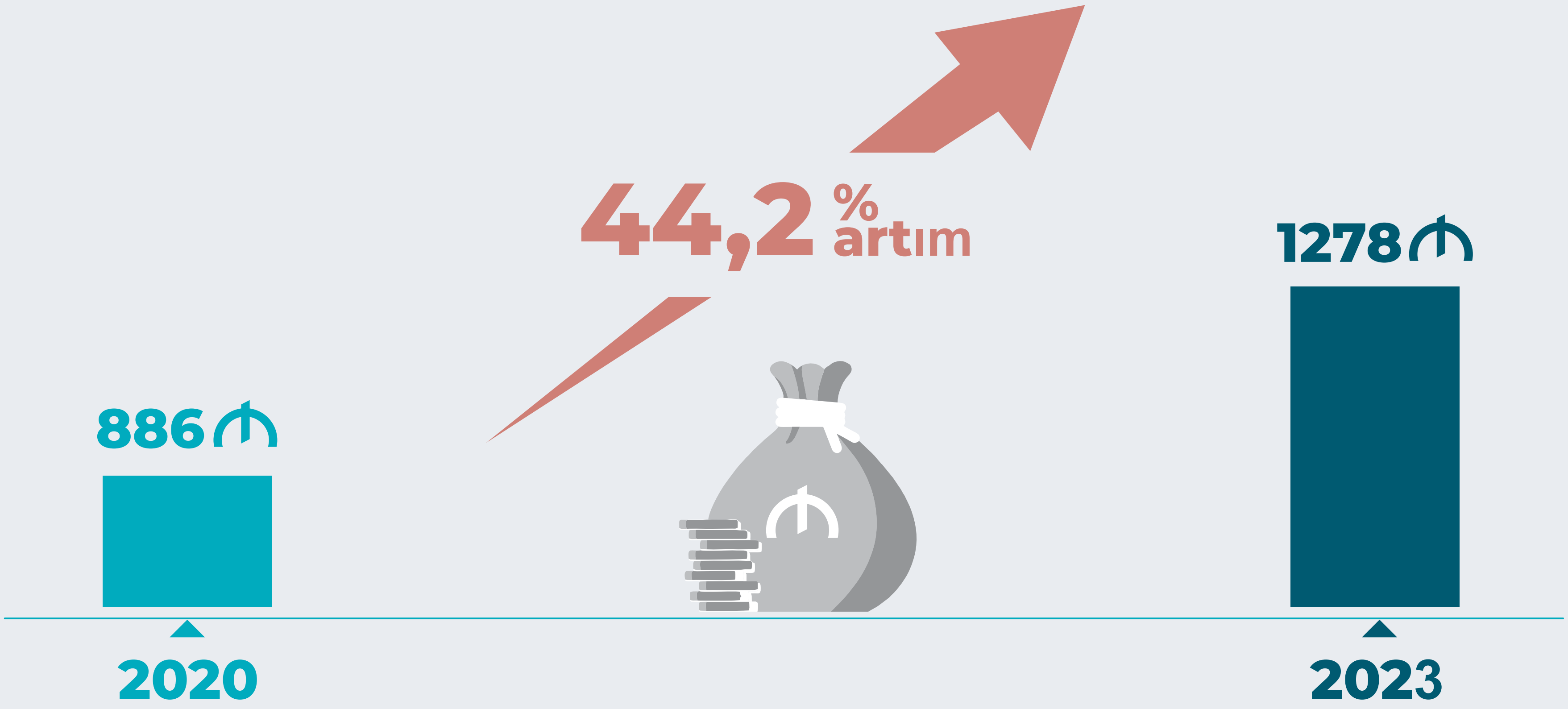

Nəqliyyat üzrə əsas makro göstəricilər

Əsas fondlar (ilin sonunda) milyon manat

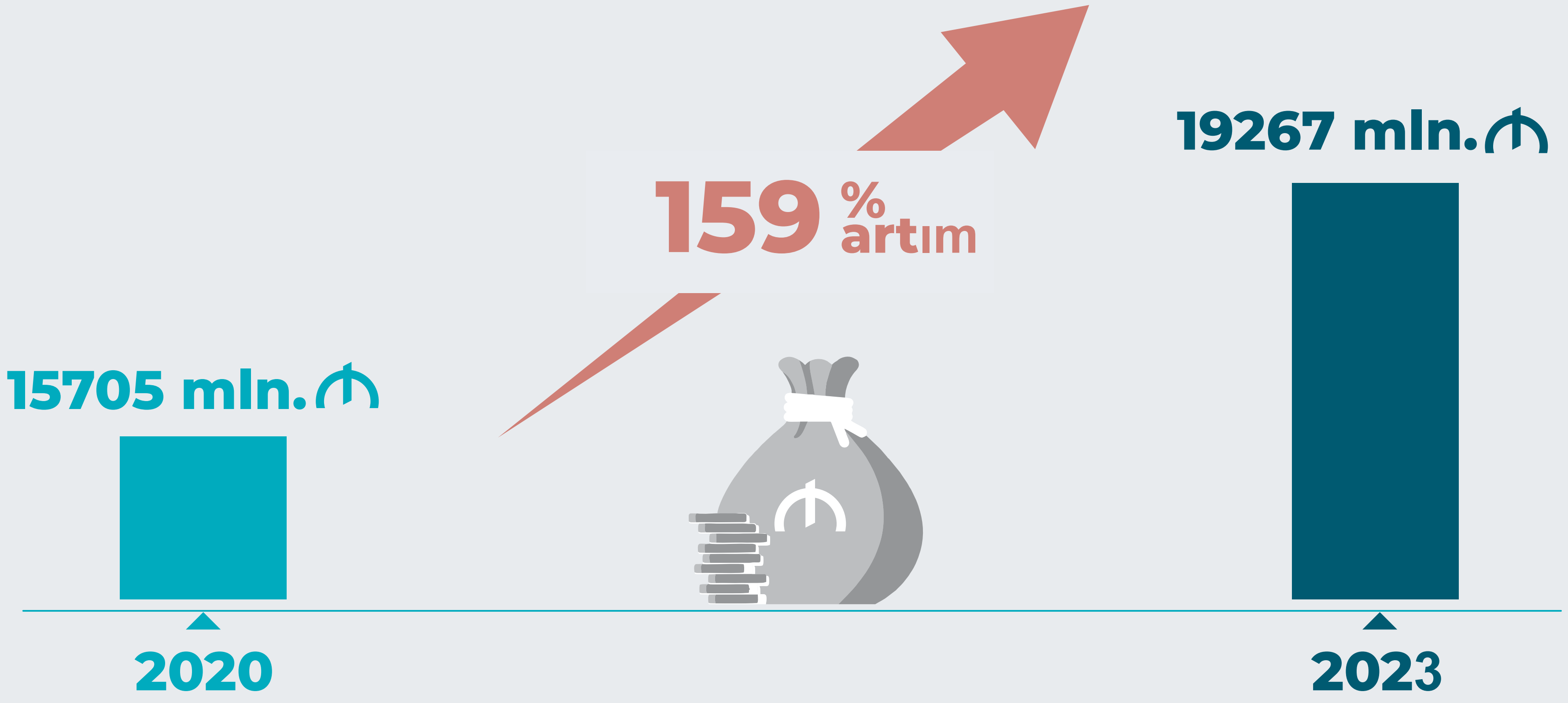

Nəqliyyat üzrə əsas makro göstəricilər

Əsas kapitala investisiyalar, mln manat

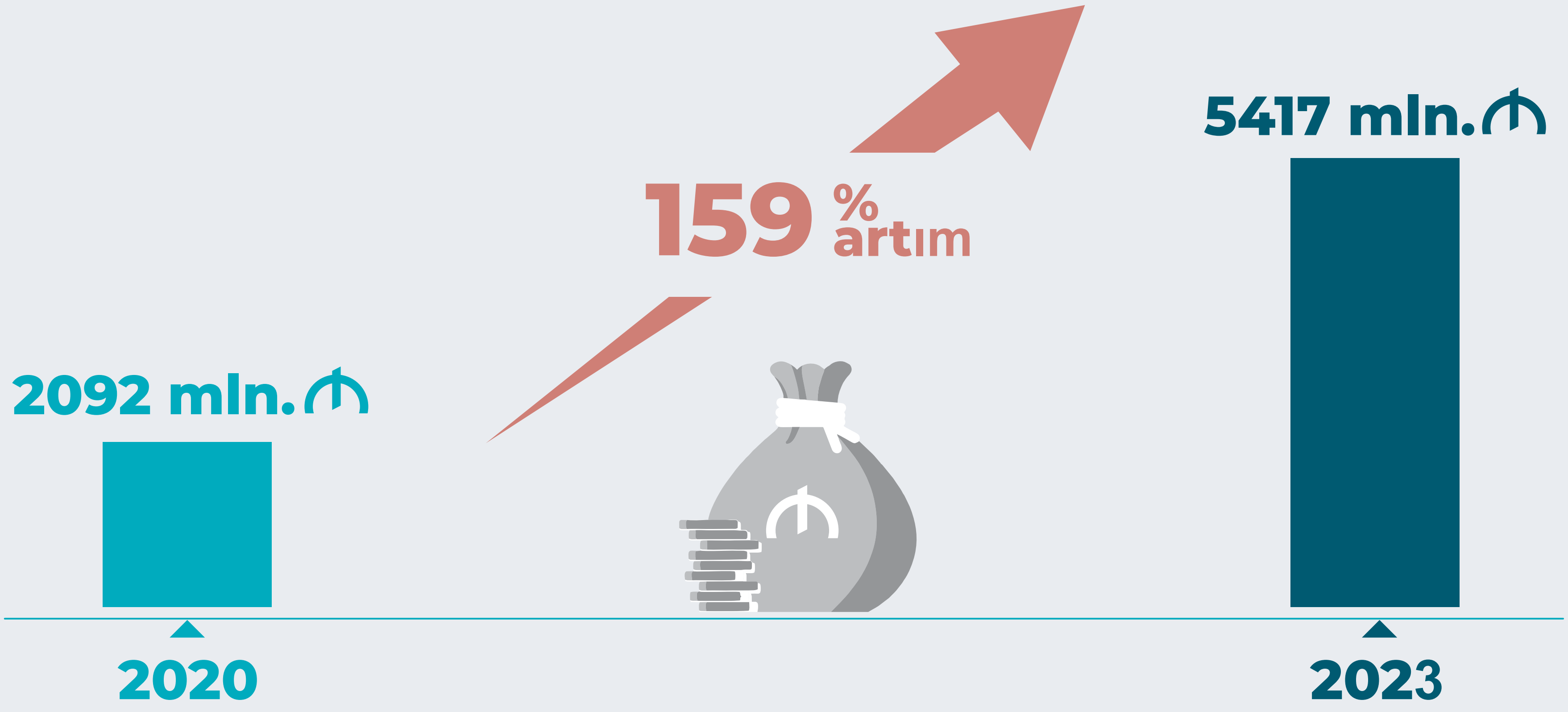

Mənbə: "Azərbaycanda nəqliyyat" statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.9.

Nəqliyyat sektorunda çalışan işçilərin orta illik sayı, nəfər

Cəmi

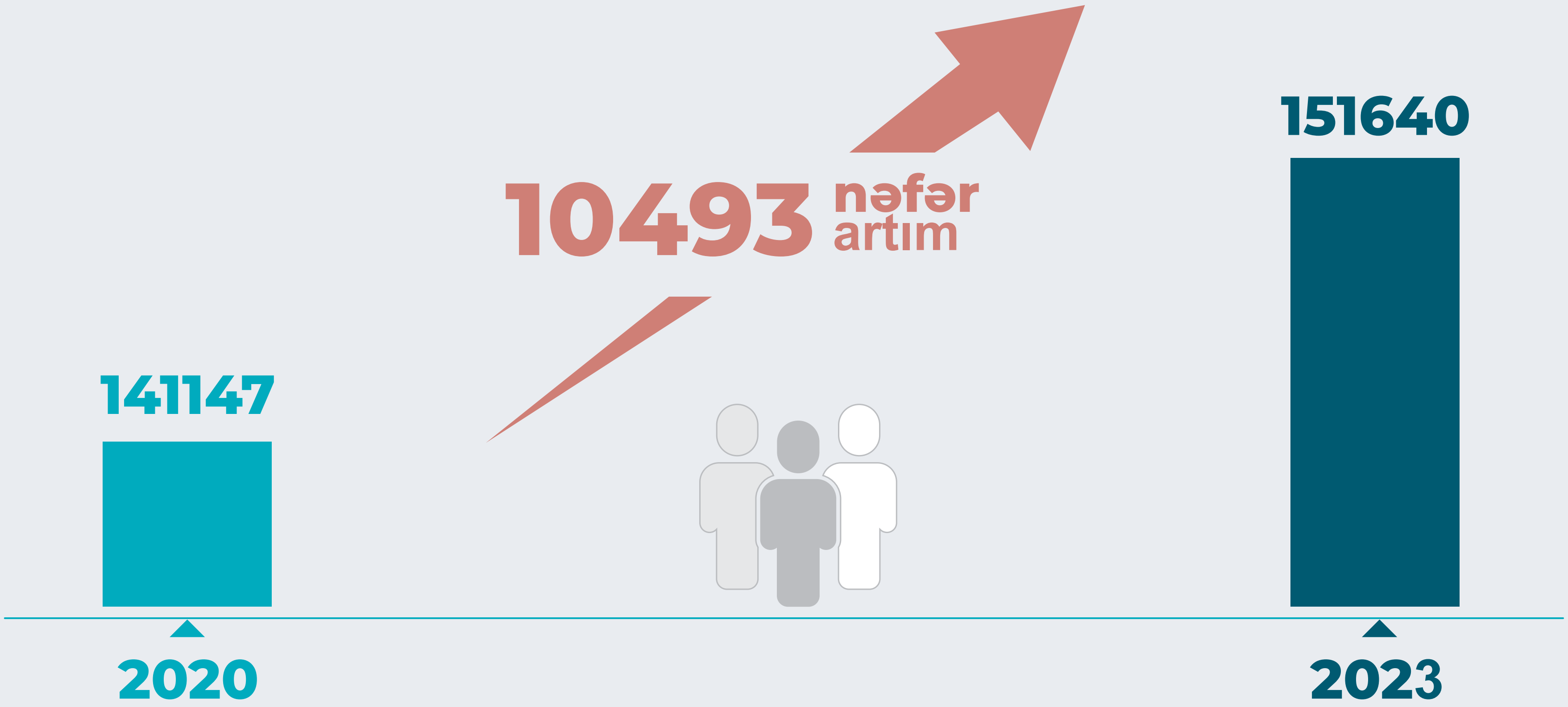

Nəqliyyat sektorunda çalışan işçilərin orta illik sayı, nəfər

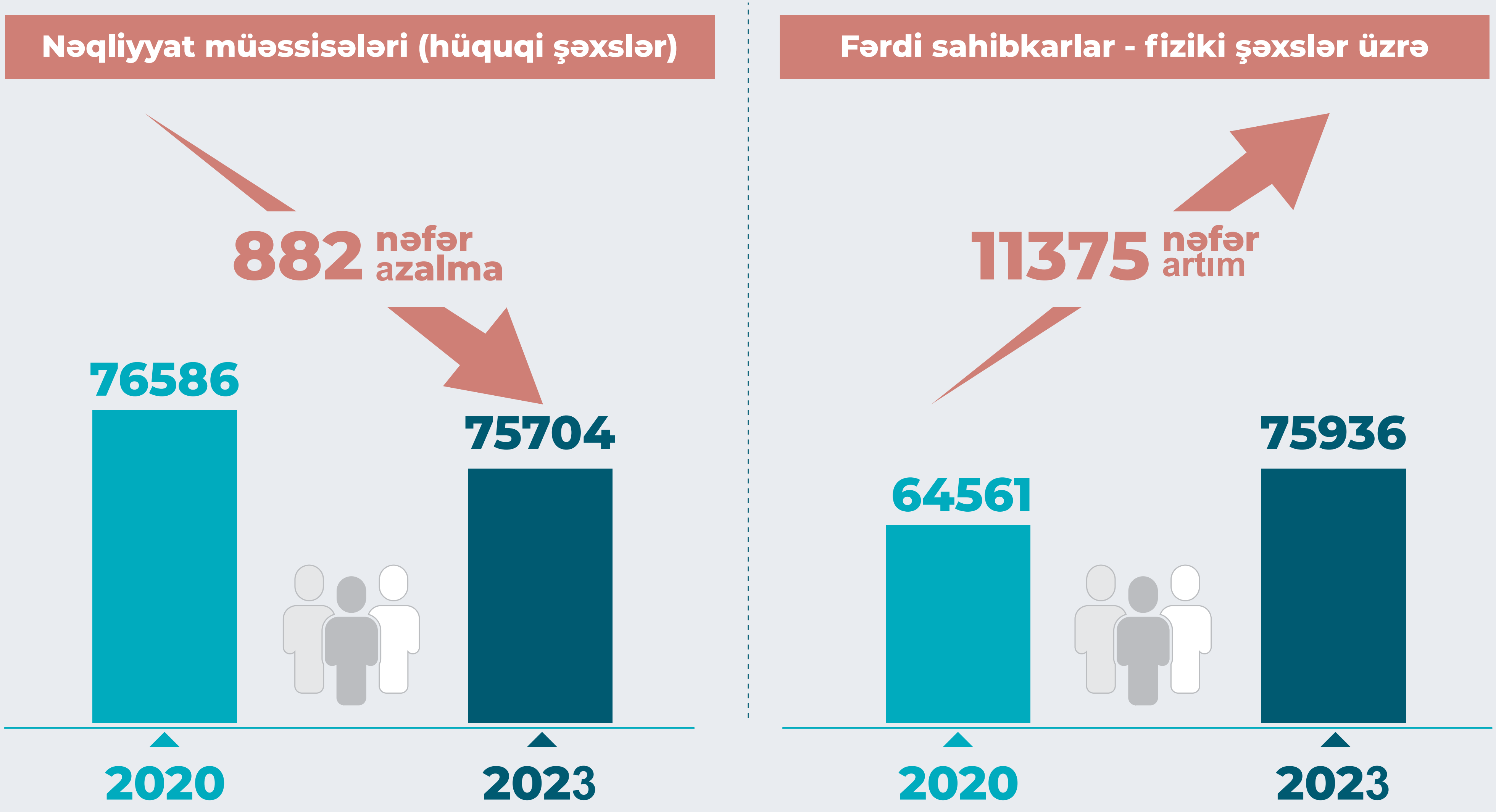

Mənbə: "Azərbaycanda nəqliyyat" statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.23.

Nəqliyyat müəssisələrində işləyənlərin nominal əmək haqqı, manat
Cəmi

Nəqliyyat müəssisələrində işləyənlərin nominal əmək haqqı, manat

Dəmir yolu

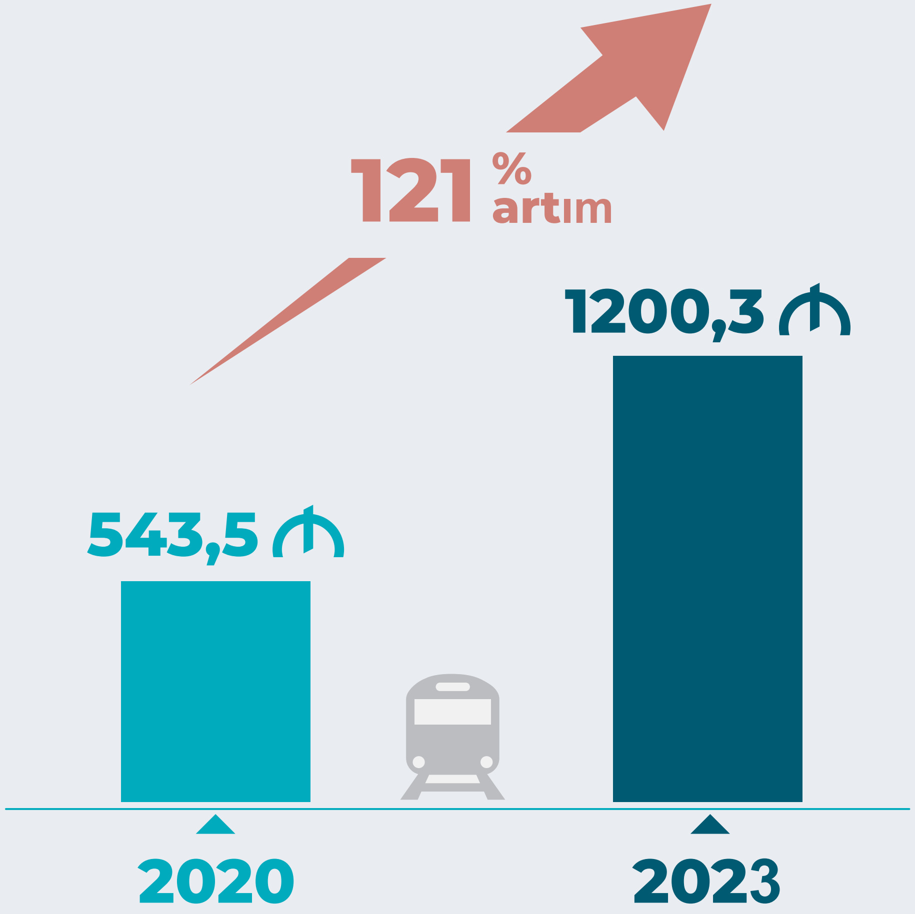

Dəniz

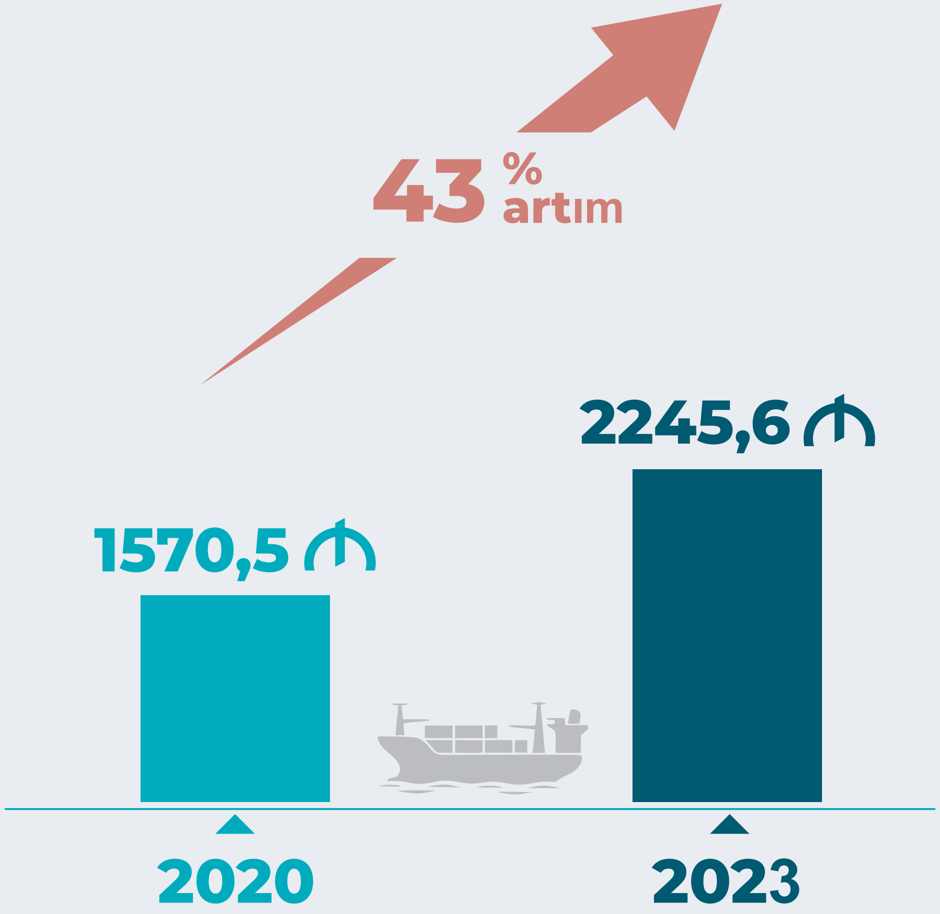

Nəqliyyat müəssisələrində işləyənlərin nominal əmək haqqı, manat

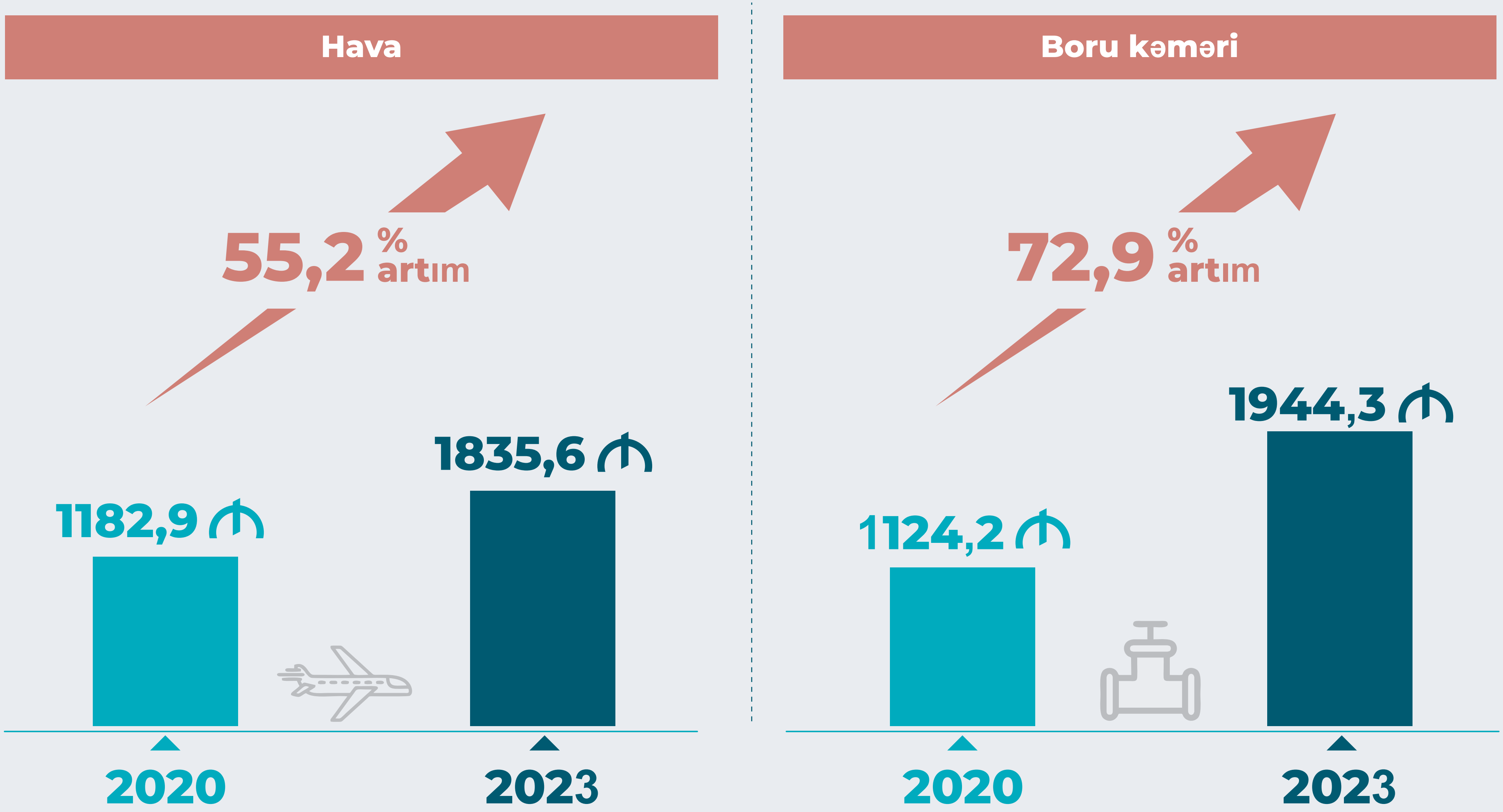

Mənbə: "Azərbaycanda nəqliyyat" statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.23.

Nəqliyyat müəssisələrində işləyənlərin nominal əmək haqqı, manat

Avtomobil

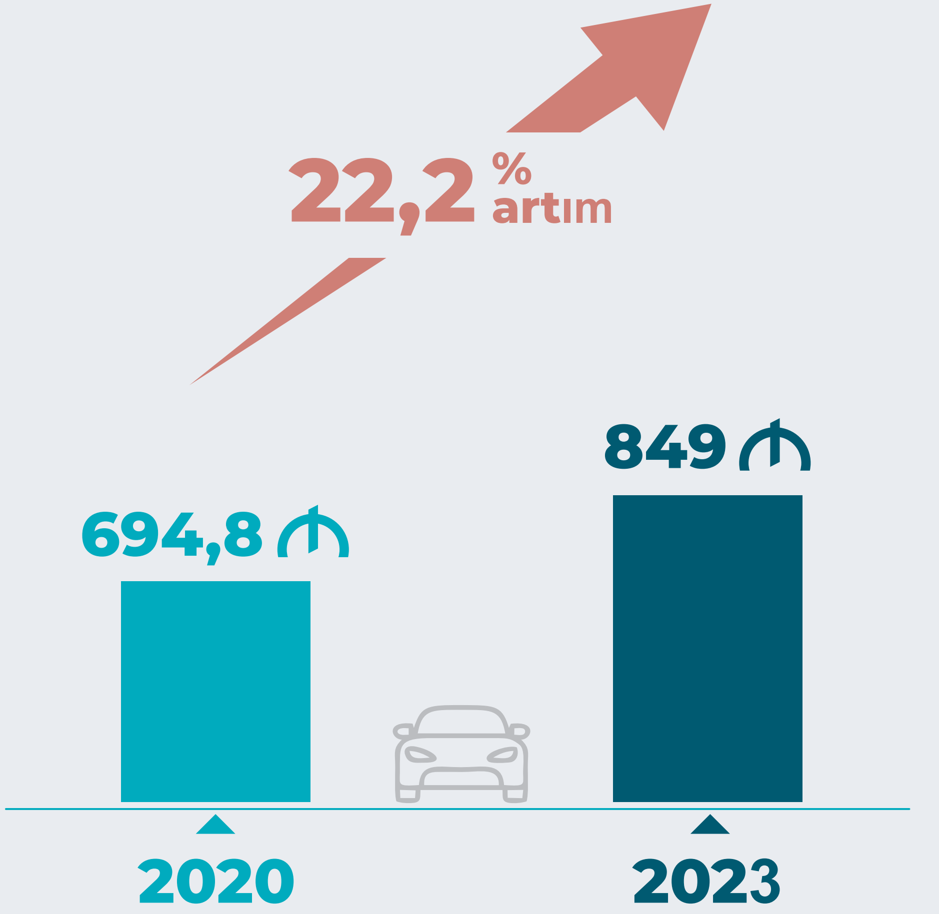

Metro

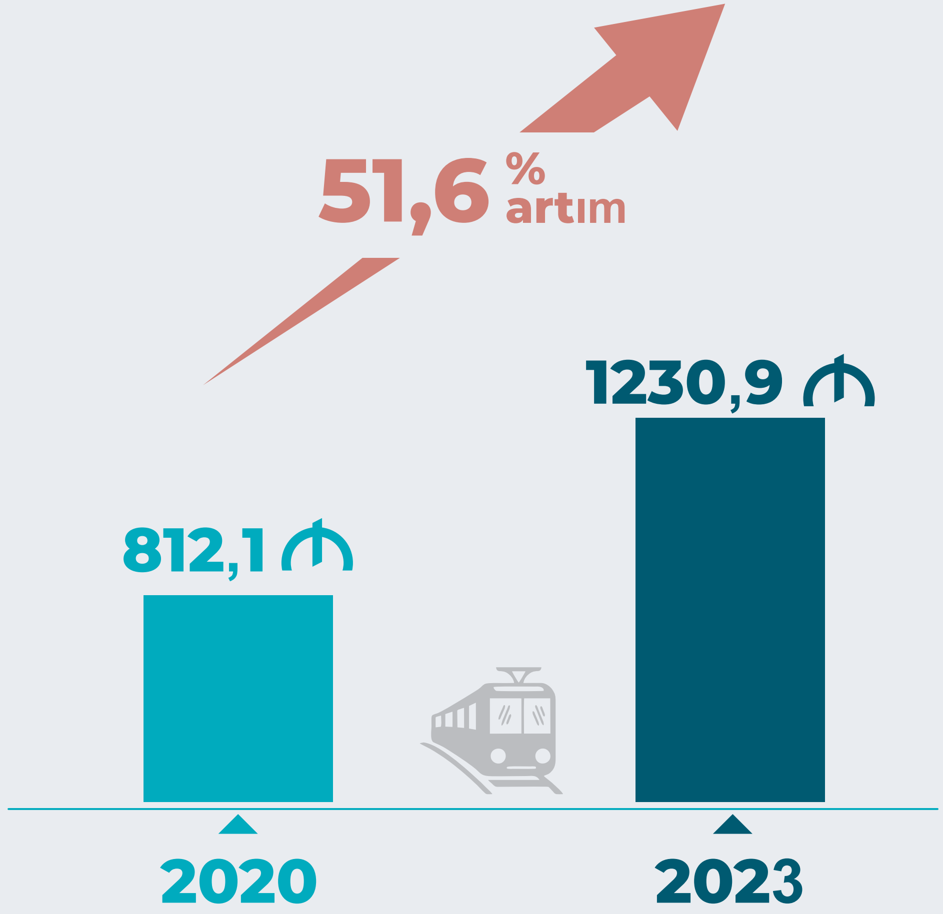

2 Nəqliyyat sektorunun fəaliyyət dinamikasının statistik mənzərəsi

Aydındır ki, nəqliyyat sektorunun makroiqtisadi göstəricilərində təmin edilən dinamikanın əsasında daşınma fəaliyyəti dayanır. Belə ki, nəqliyyat sektorunun əsas fəaliyyət istiqaməti olan yük və sərnişin daşınmalarının yerinə yetirilməsində əldə olunan irəliləyişlər makroiqtisadi göstəricilərin də artımını təmin edib.

2020-2023-cü illərdə sektor üzrə yük daşınmaları *41.3 milyon ton* və ya *21.9 faiz* artıbdır ki, bu da ayrı-ayrı nəqliyyat növləri üzrə dəmir yolunda *3.6 milyon ton* və ya 25.9 faiz, dəniz nəqliyyatında 3.0 milyon ton və ya *50.6 faiz*, boru kəmərində *12.0 milyon ton* və ya *21.4 faiz*, avtomobil nəqliyyatında *22.7 milyon ton* və ya *20.3 faiz* artım təşkil edib. Bu müddətdə hava nəqliyyatında yük daşınmaları 101 min ton və ya *22.0 faiz* azalıbdır.

2020-2023-cü illərdə sektor üzrə sərnişin daşınmasında ***746.1*** ***milyon*** sərnişin, sərnişin dövriyyəsində isə ***14877*** ***milyon*** sərnişin-km artım olub.

2020 — 2023

2020-2023-cü illərdə yük dövriyyəsi ümumilikdə *16945 milyon ton-km* artıbdır ki, bu da yeni yolların çəkilməsi, yeni nəqliyyat əlaqələrinin formalaşması və daşıma sifarişlərinin artması ilə bağlıdır. Yük dövriyyəsində daha çox artım *9949 milyon ton-km* ilə boru kəməri nəqliyyatına məxsusdur, ikinci yeri isə *3649 milyon ton-km* artım göstəricisi ilə avtomobil nəqliyyatı tutur.

2020 — 2023

Nəqliyyat sektorunda yük daşınması, 1000 ton

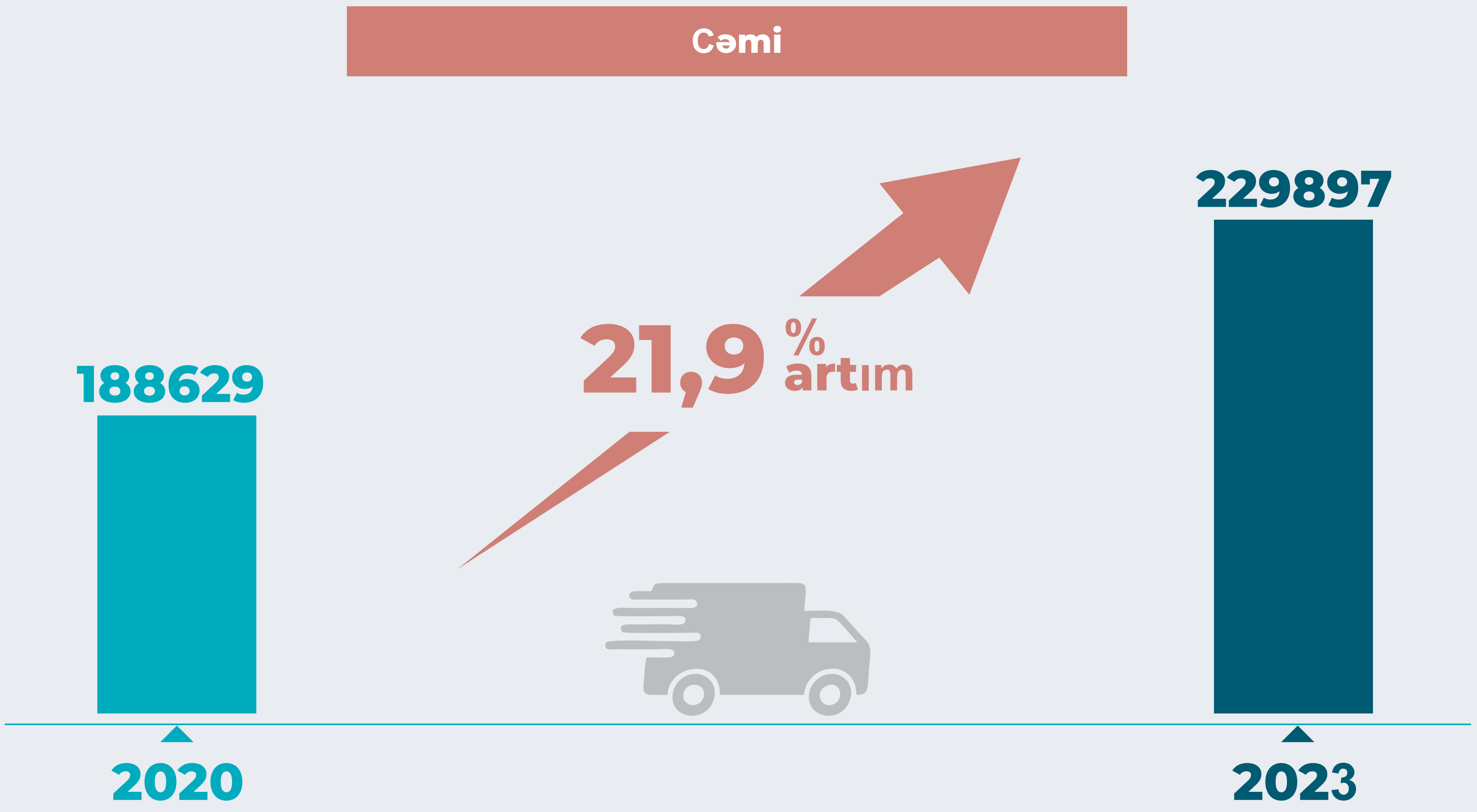

Nəqliyyat sektorunda yük daşınması, 1000 ton

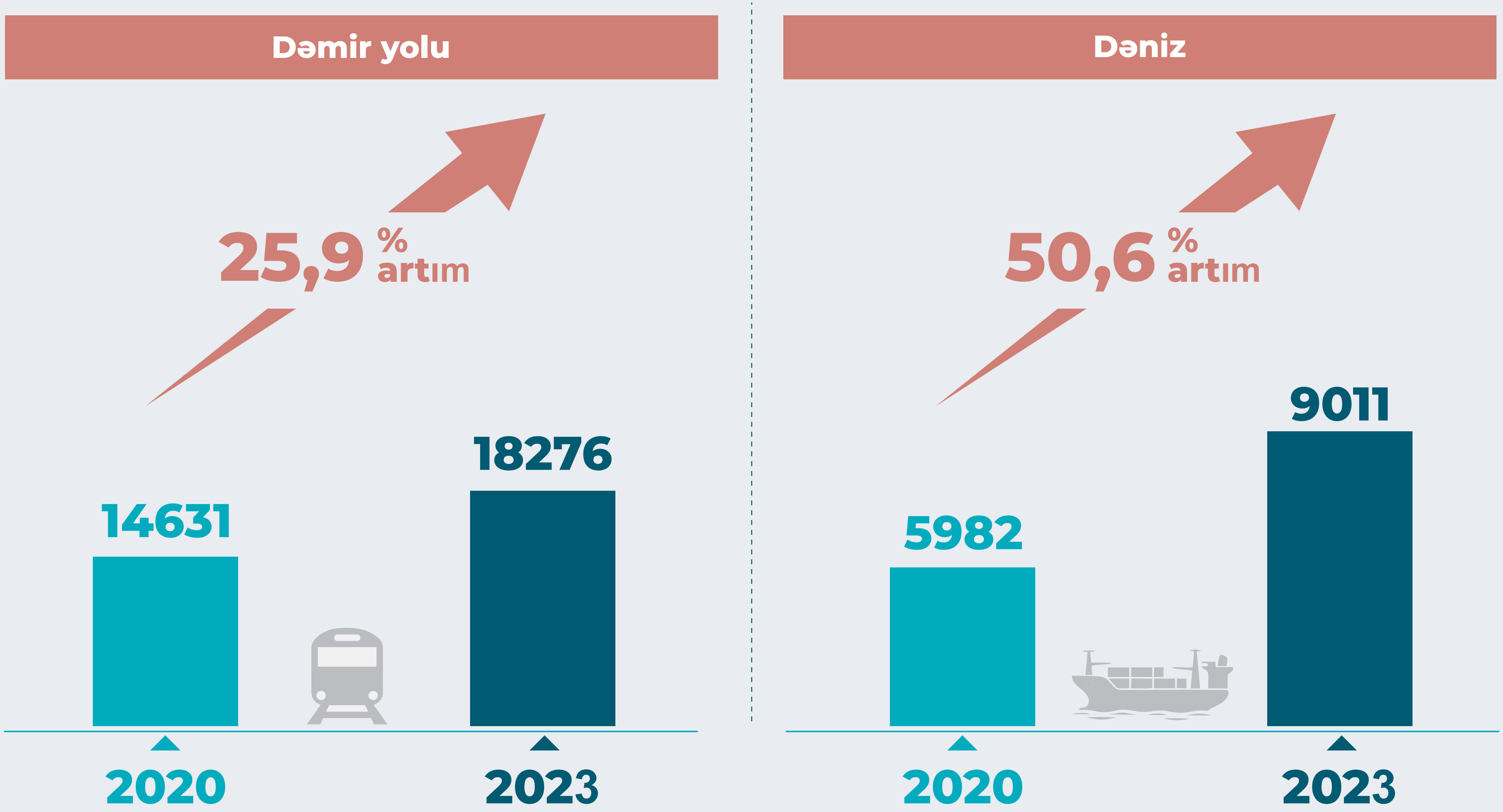

Nəqliyyat sektorunda yük daşınması, 1000 ton

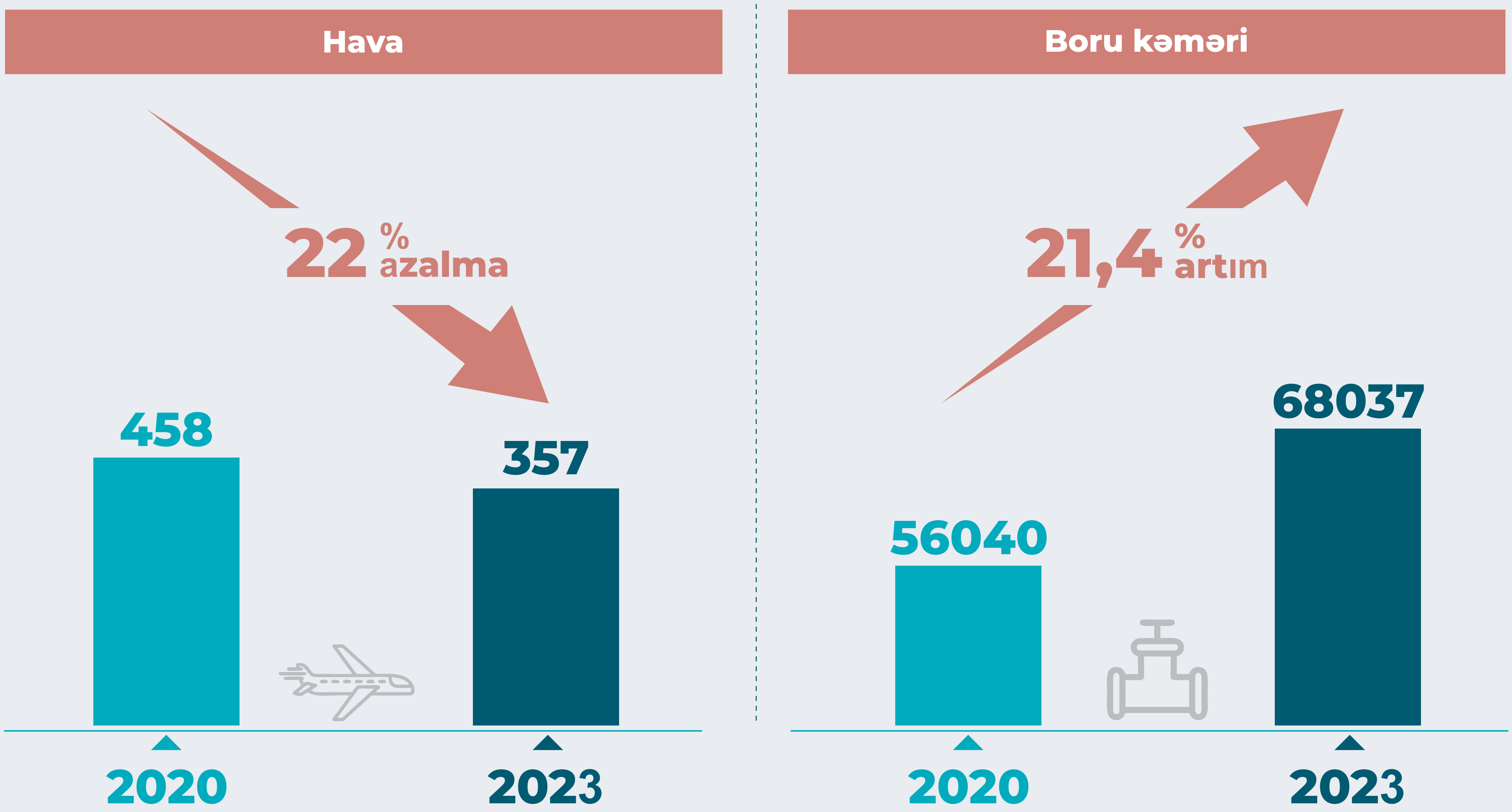

Nəqliyyat sektorunda yük daşınması, 1000 ton

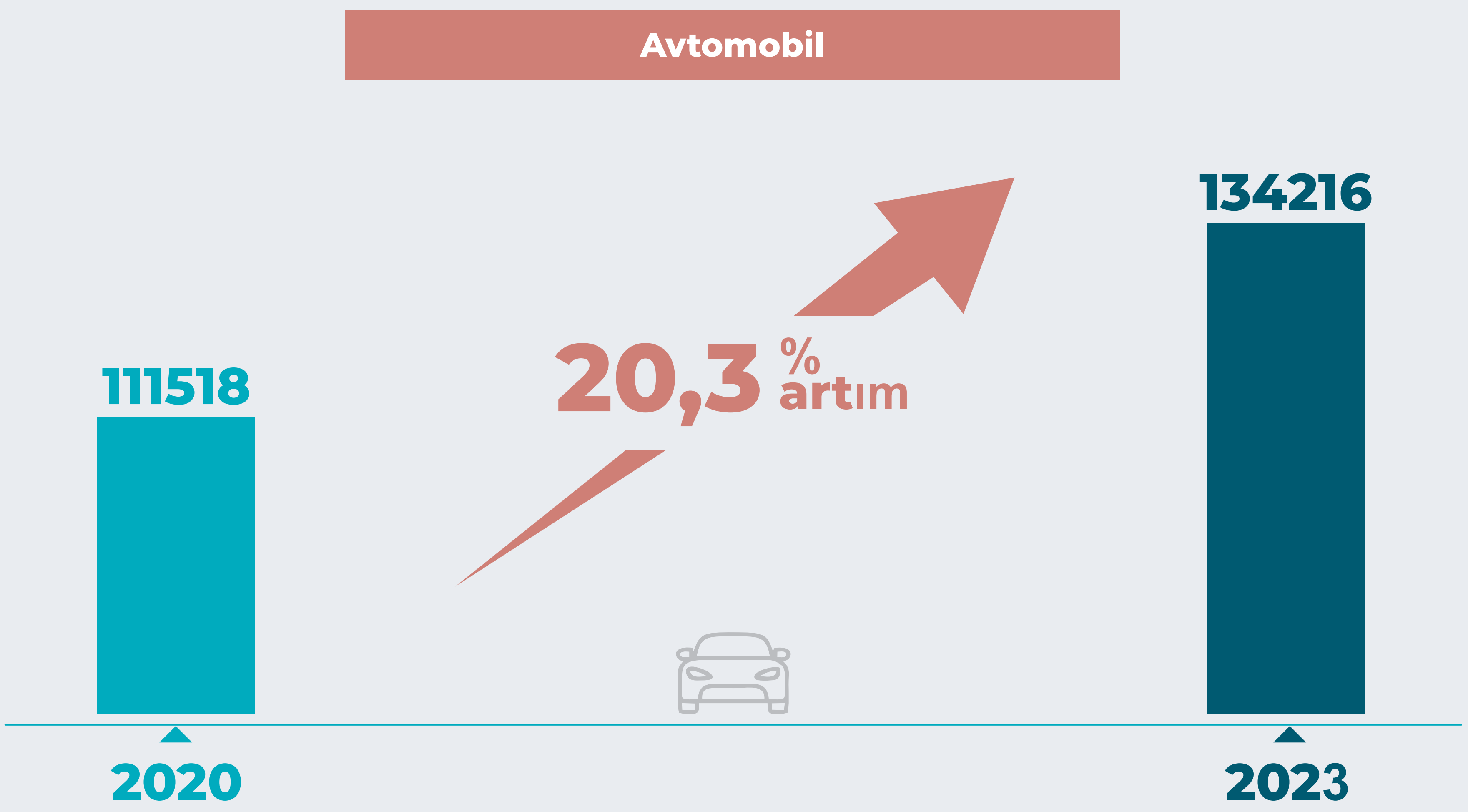

Mənbə: “Azərbaycanda nəqliyyat” statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.10.

Nəqliyyat sektorunda yük dövriyyəsi, mln ton - km

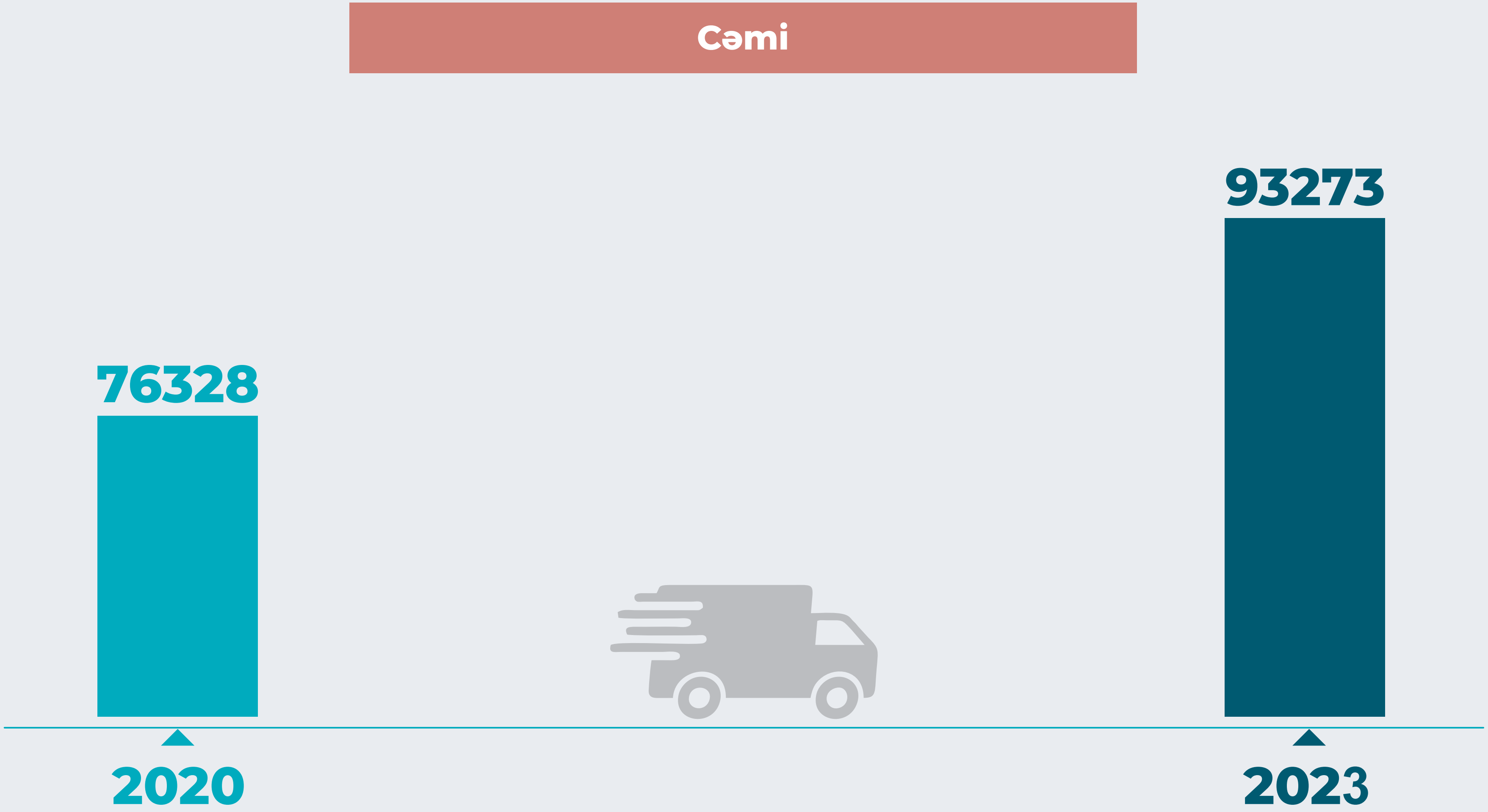

Nəqliyyat sektorunda yük dövriyyəsi, mln ton - km

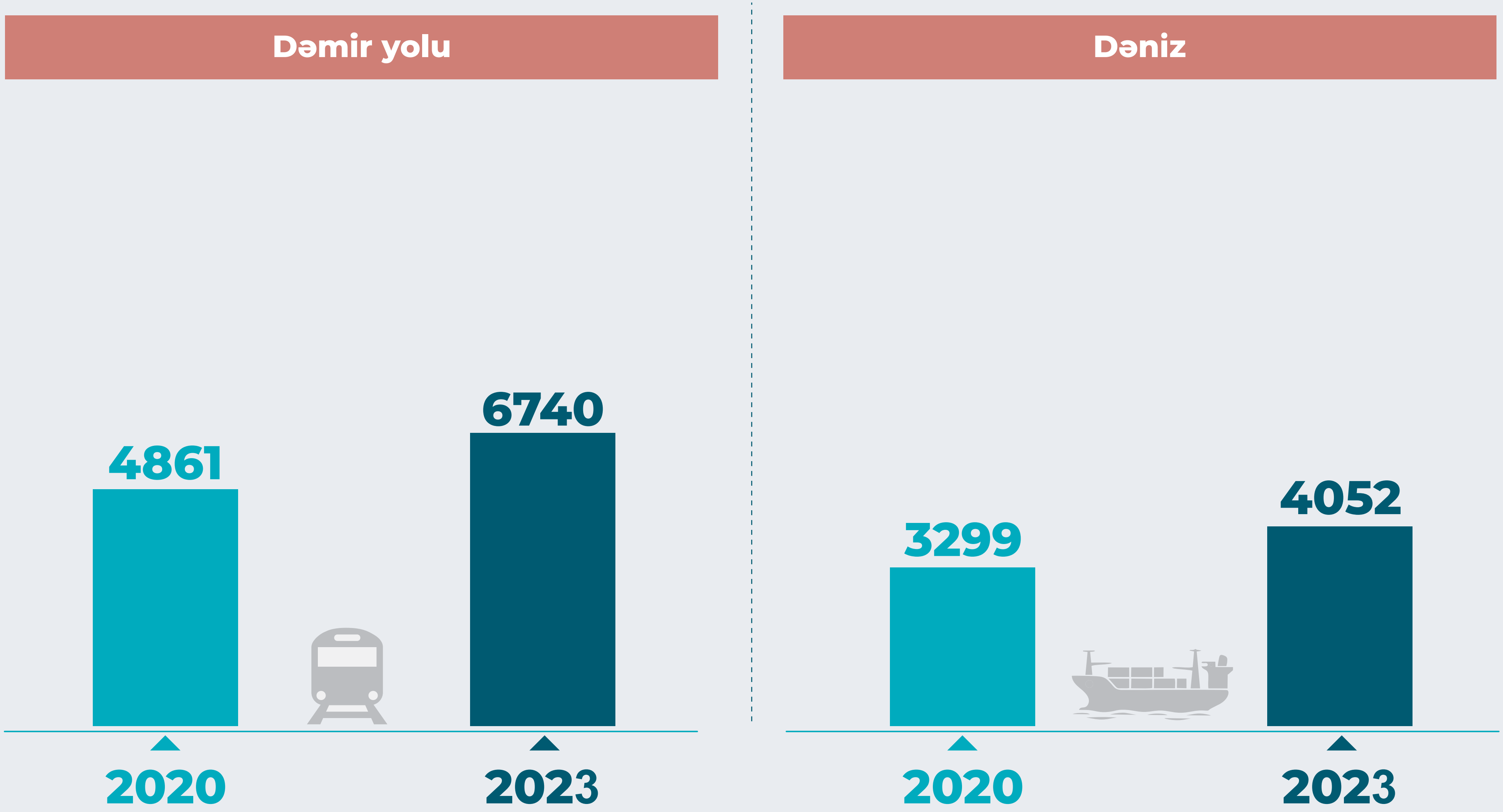

Nəqliyyat sektorunda yük dövriyyəsi, mln ton - km

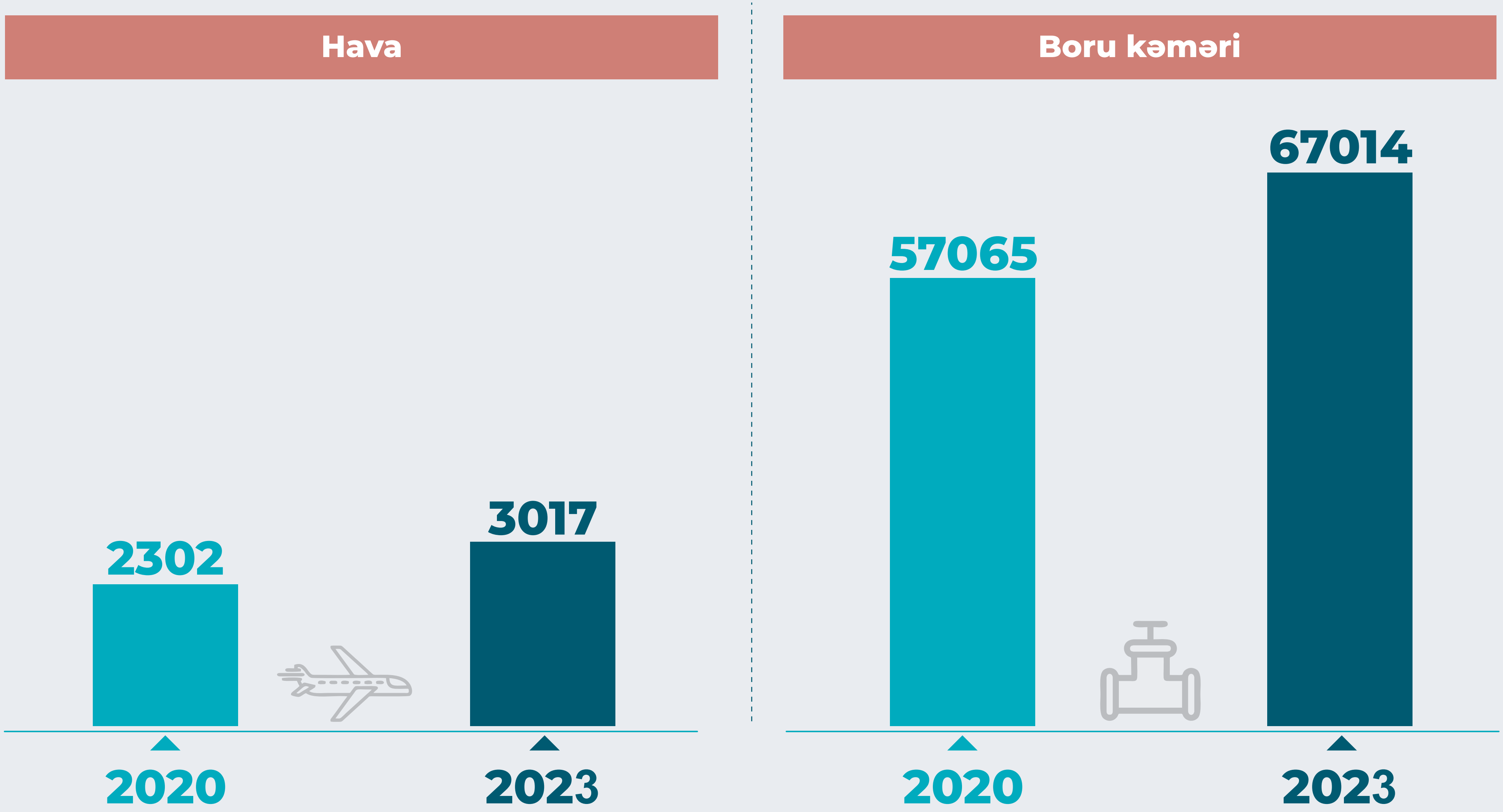

Mənbə: "Azərbaycanda nəqliyyat" statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.11.

Nəqliyyat sektorunda sərnişin daşınmasında da analoji müsbət dinamika təmin edilib

2020-2023-cü illərdə sektor üzrə sərnişin daşınmasında ***746.1*** ***milyon*** sərnişin, sərnişin dövriyyəsində isə ***14877*** ***milyon*** sərnişin-km artım olub.

2020 2023

Bu müddətdə daha çox artım ***593.9*** ***milyon*** sərnişin ilə avtomobil nəqliyyatı üzrə, ***144.7*** ***milyon*** sərnişinlə isə metro nəqliyyatında müşahidə edilib.

2020 2023

Sərnişin dövriyyəsində isə ***8671*** ***milyon*** sərnişin-km artımla avtomobil nəqliyyatı birinci, ***4296*** ***milyon*** sərnişin-km artımla isə hava nəqliyyatı ikinci yerdədir.

2020 2023

Nəqliyyat sektorunda sərnişin daşınması, 1000 sərnişin

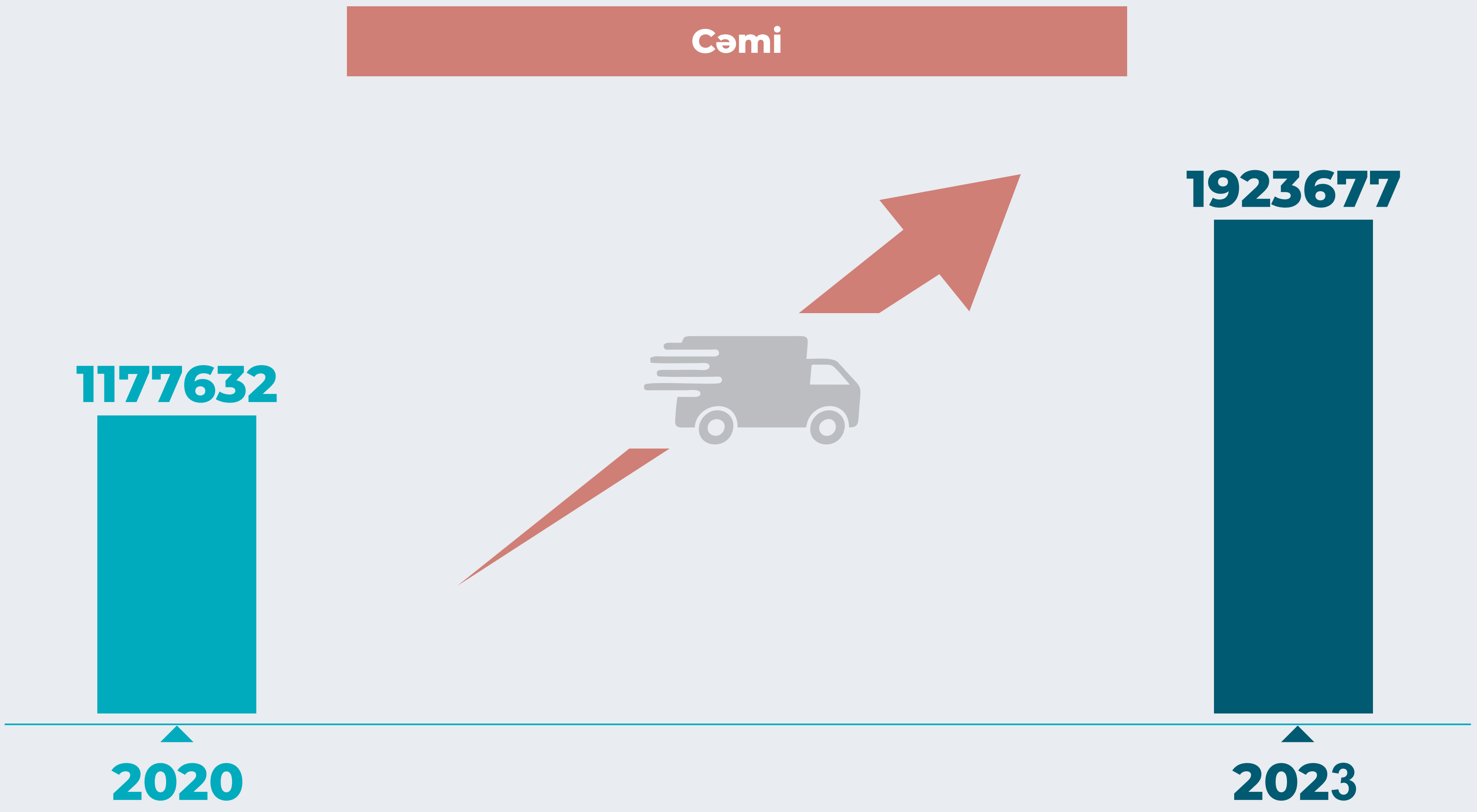

Nəqliyyat sektorunda sərnişin daşınması, 1000 sərnişin

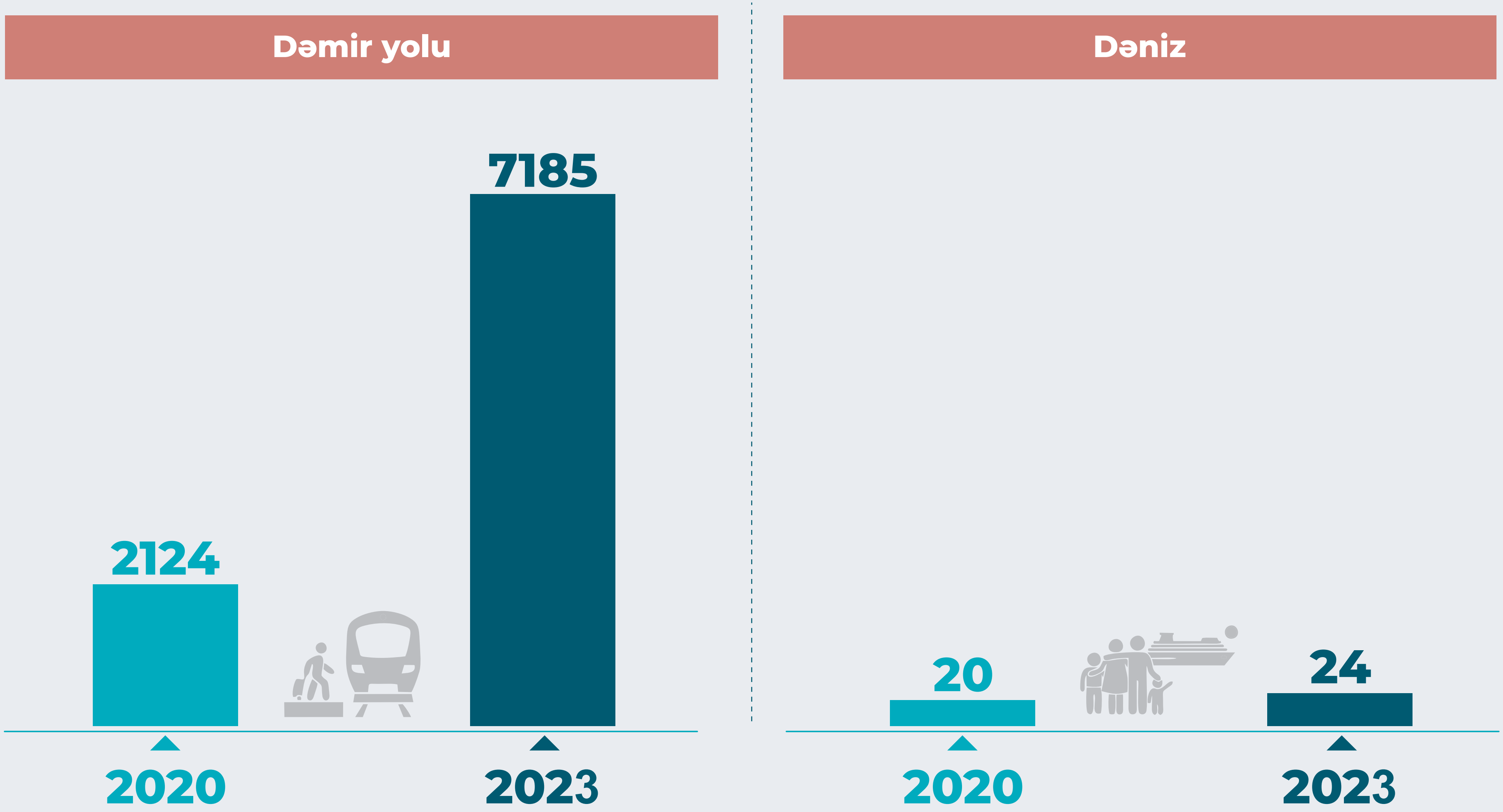

Nəqliyyat sektorunda sərnişin daşınması, 1000 sərnişin

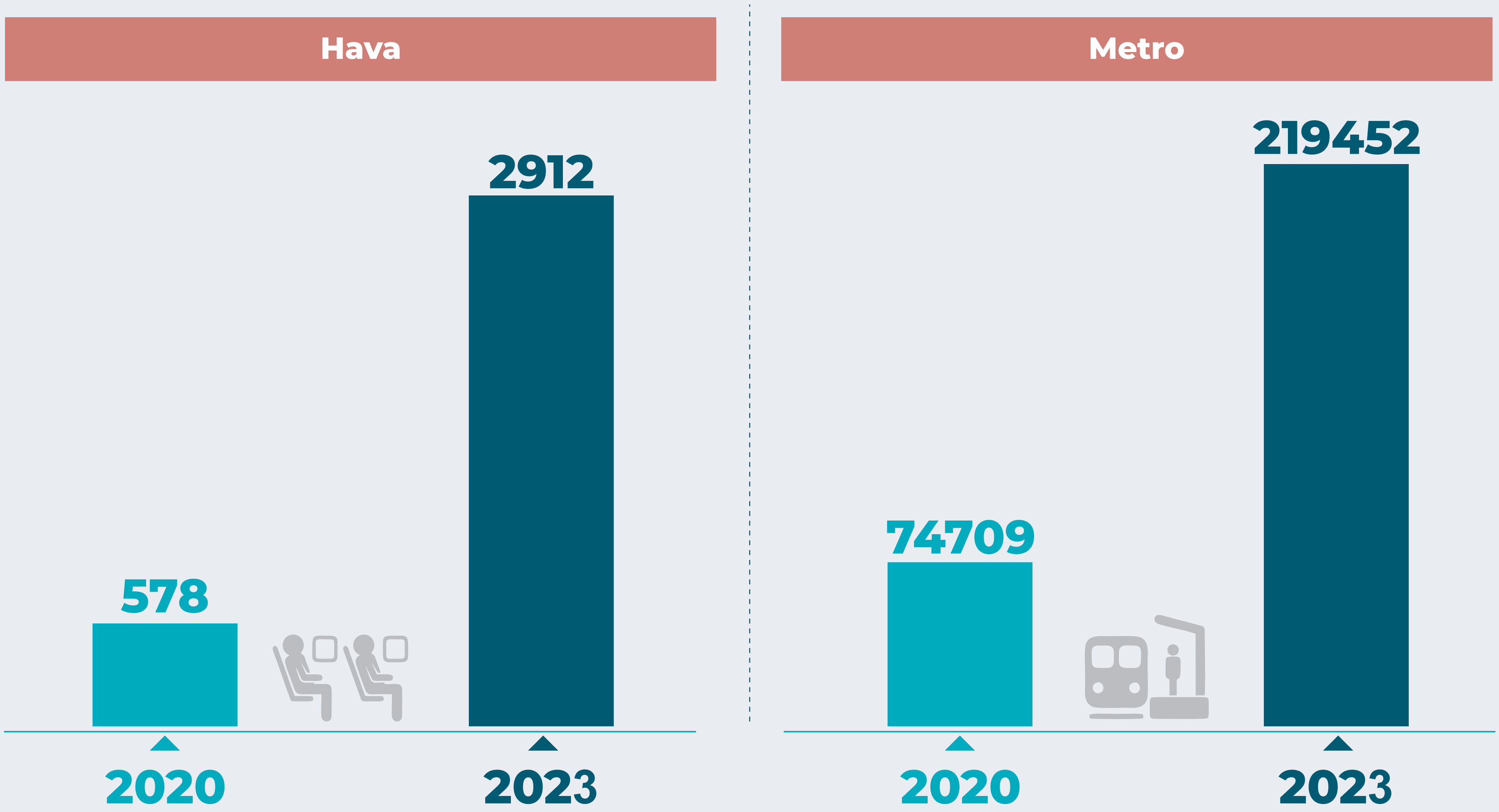

Nəqliyyat sektorunda sərnişin daşınması, 1000 sərnişin

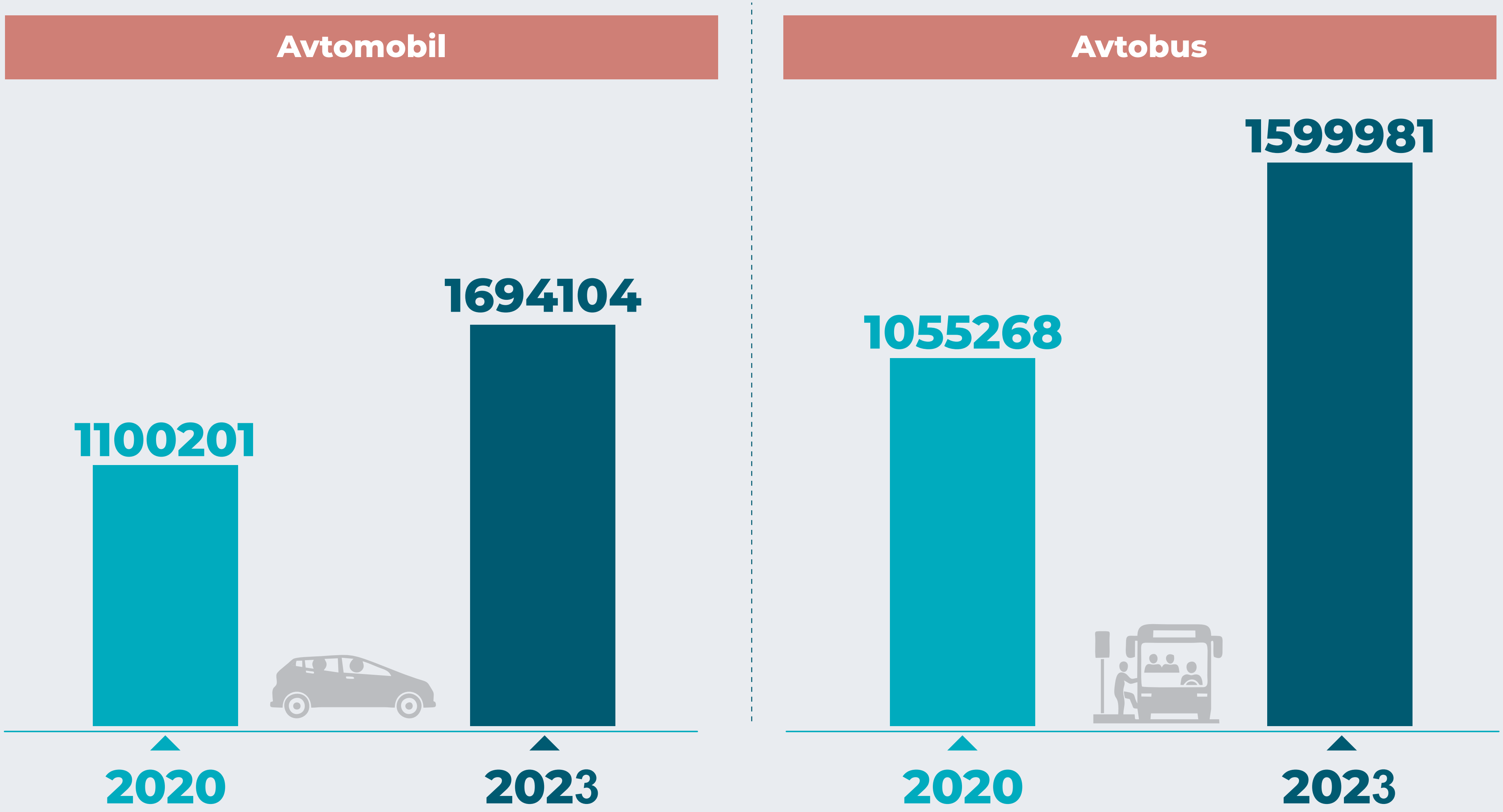

Nəqliyyat sektorunda sərnişin daşınması, 1000 sərnişin

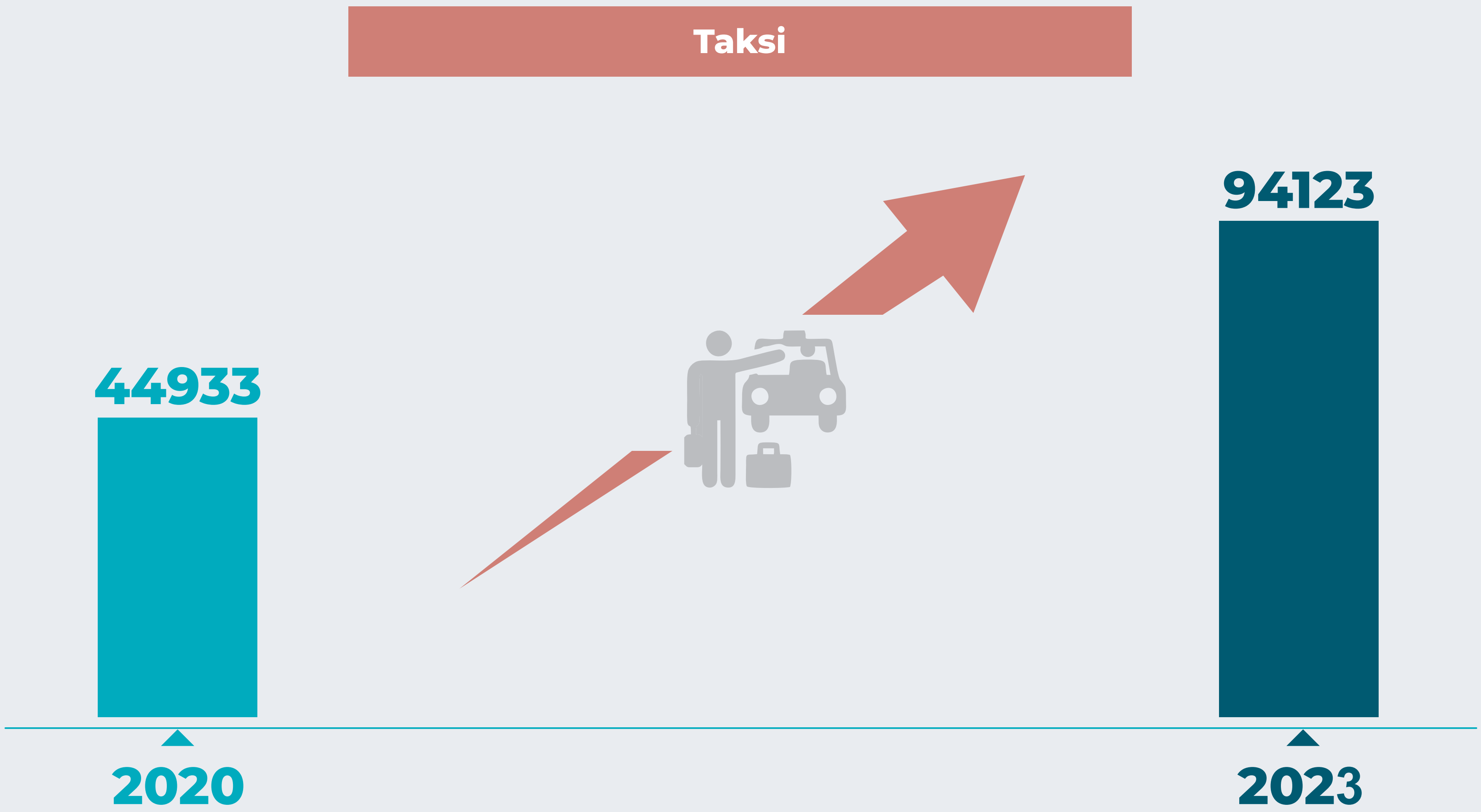

Mənbə: "Azərbaycanda nəqliyyat" statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.11.

Nəqliyyat sektorunda sərnişin dövriyyəsi, mln sərnişin-km

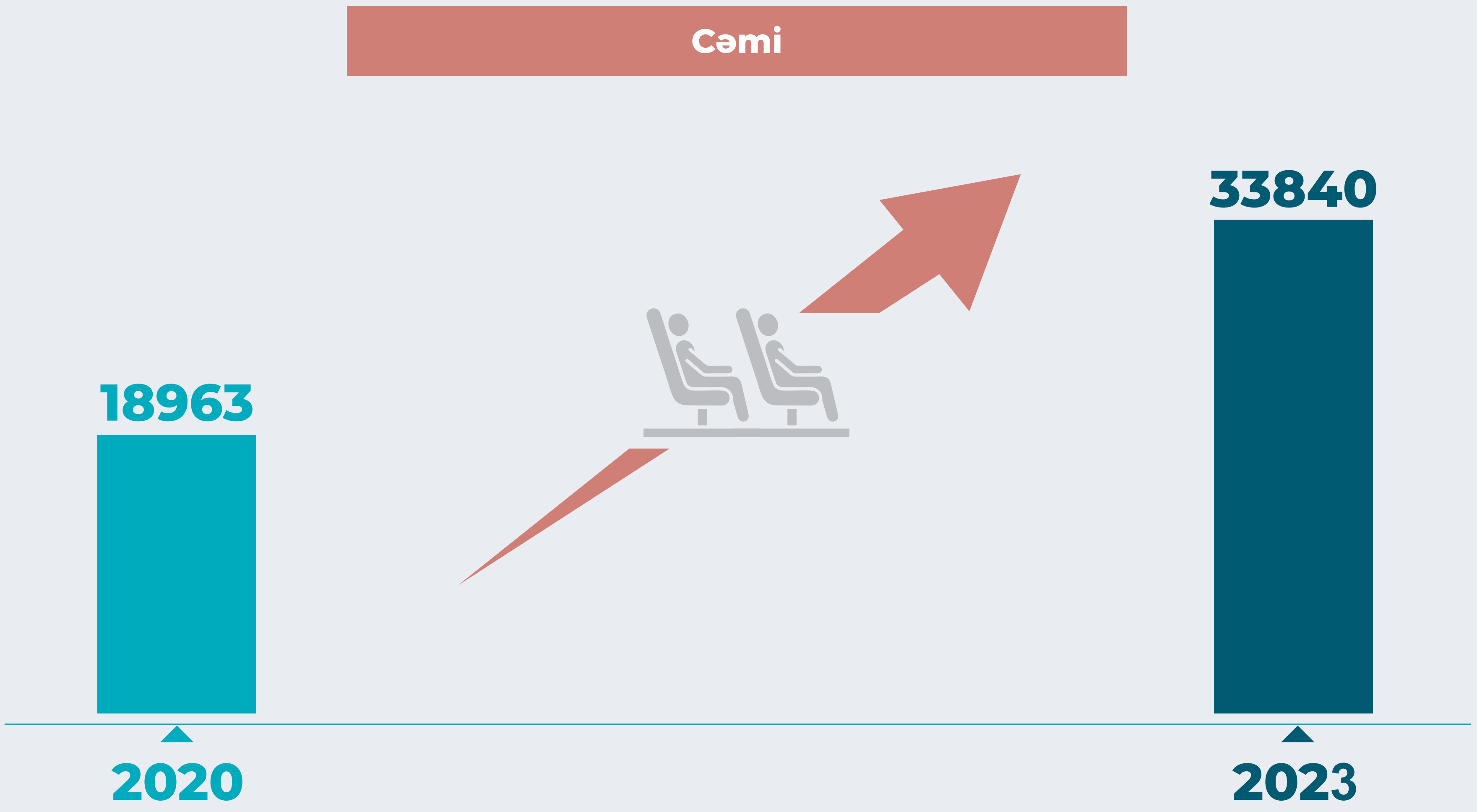

Nəqliyyat sektorunda sərnişin dövriyyəsi, mln sərnişin-km

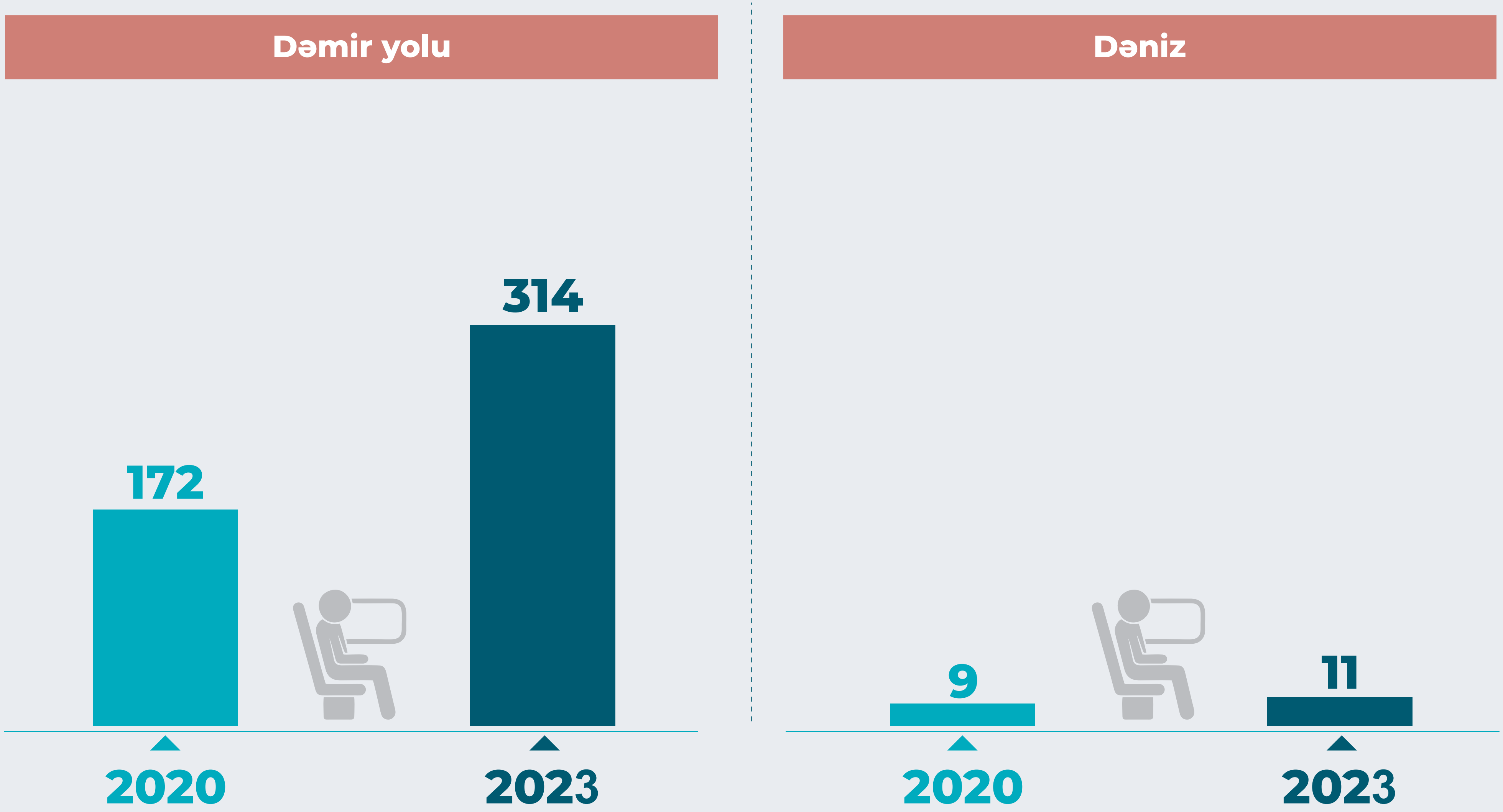

Nəqliyyat sektorunda sərnişin dövriyyəsi, mln sərnişin-km

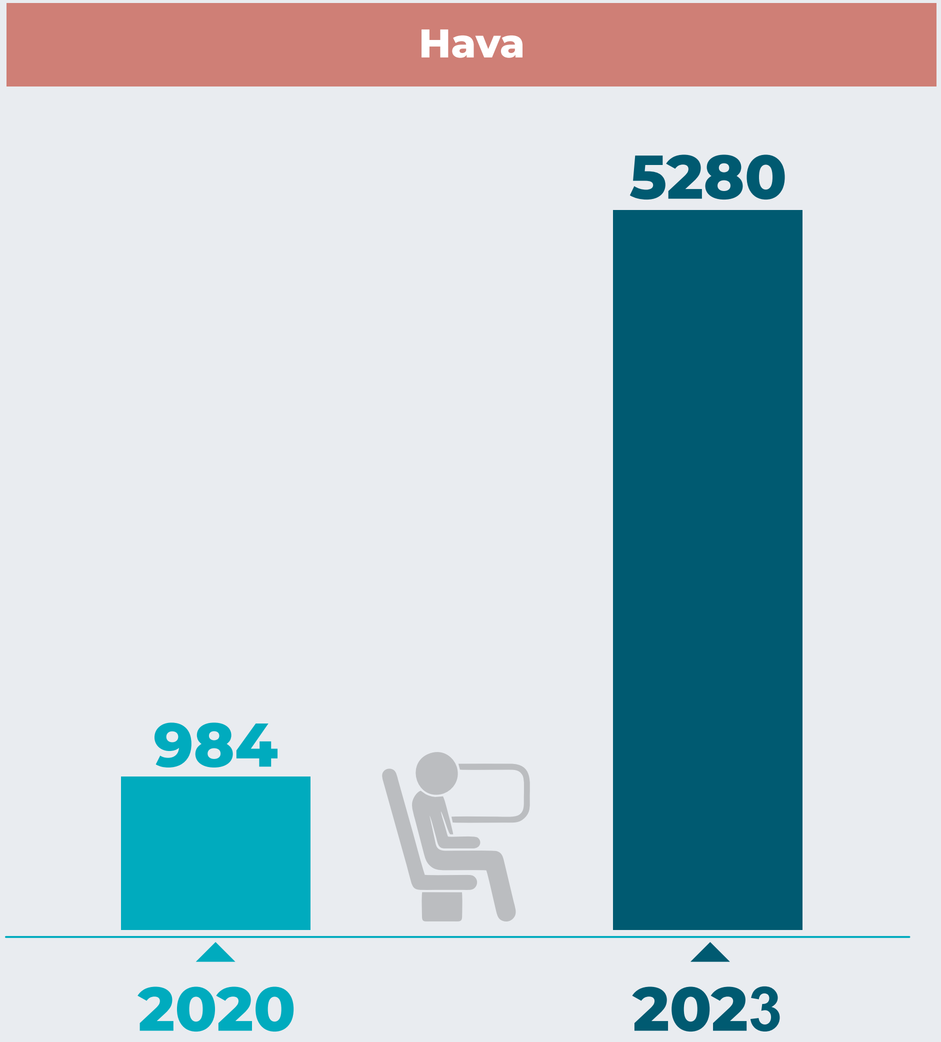

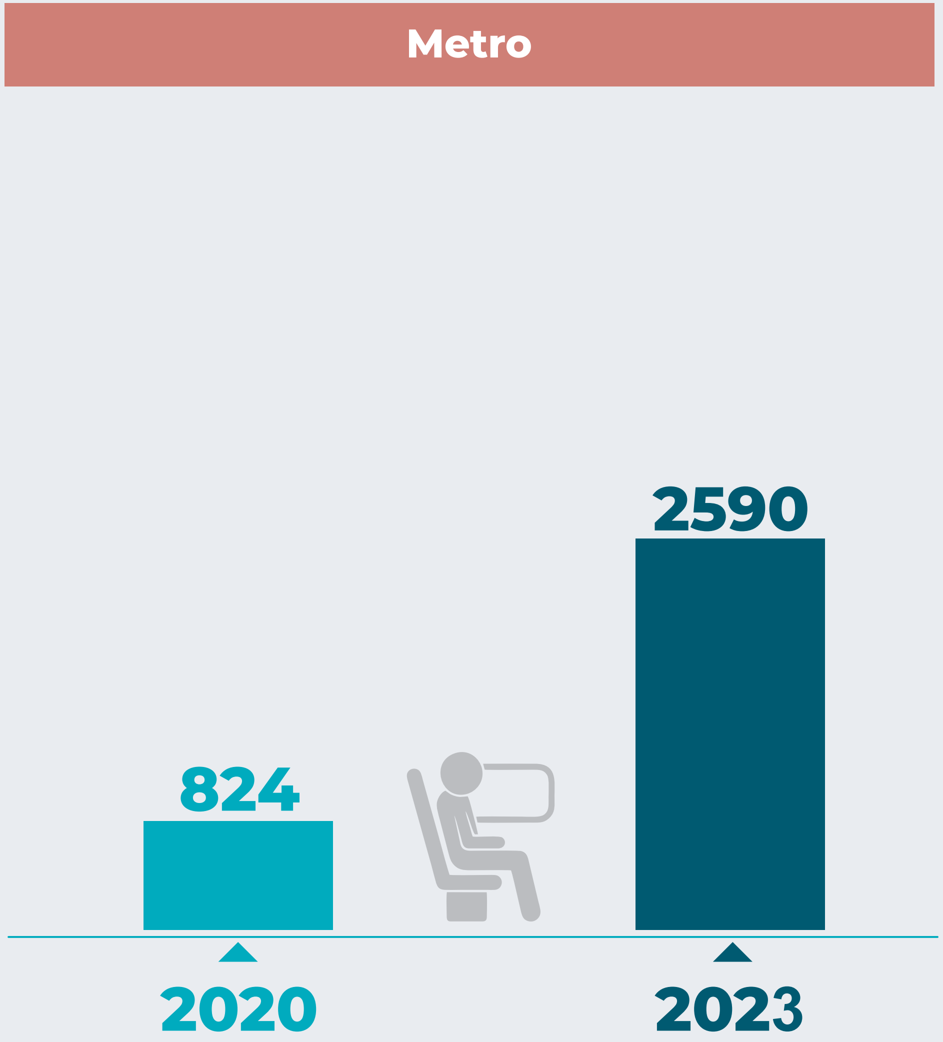

Nəqliyyat sektorunda sərnişin dövriyyəsi, mln sərnişin-km

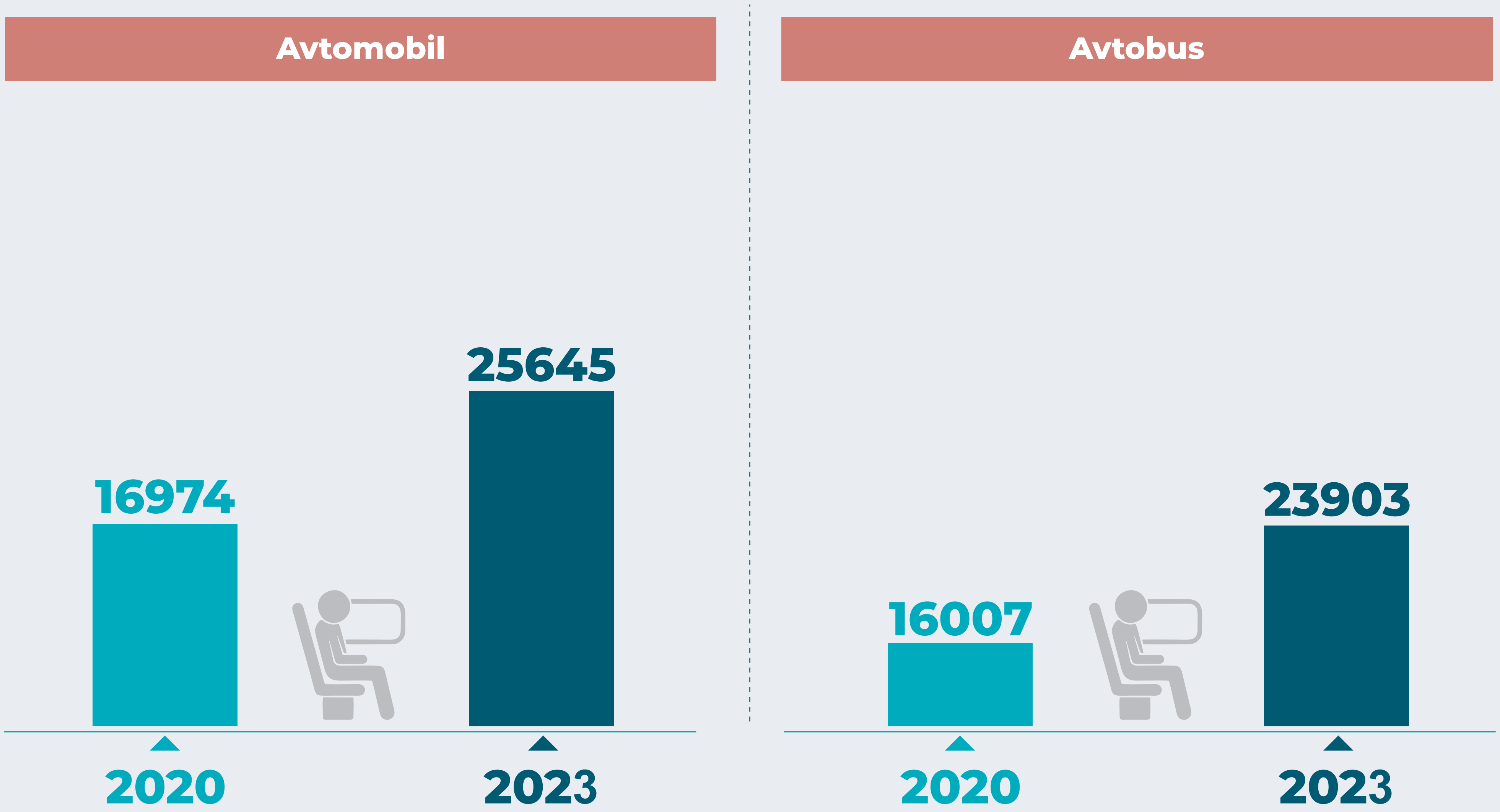

Nəqliyyat sektorunda sərnişin dövriyyəsi, mln sərnişin-km

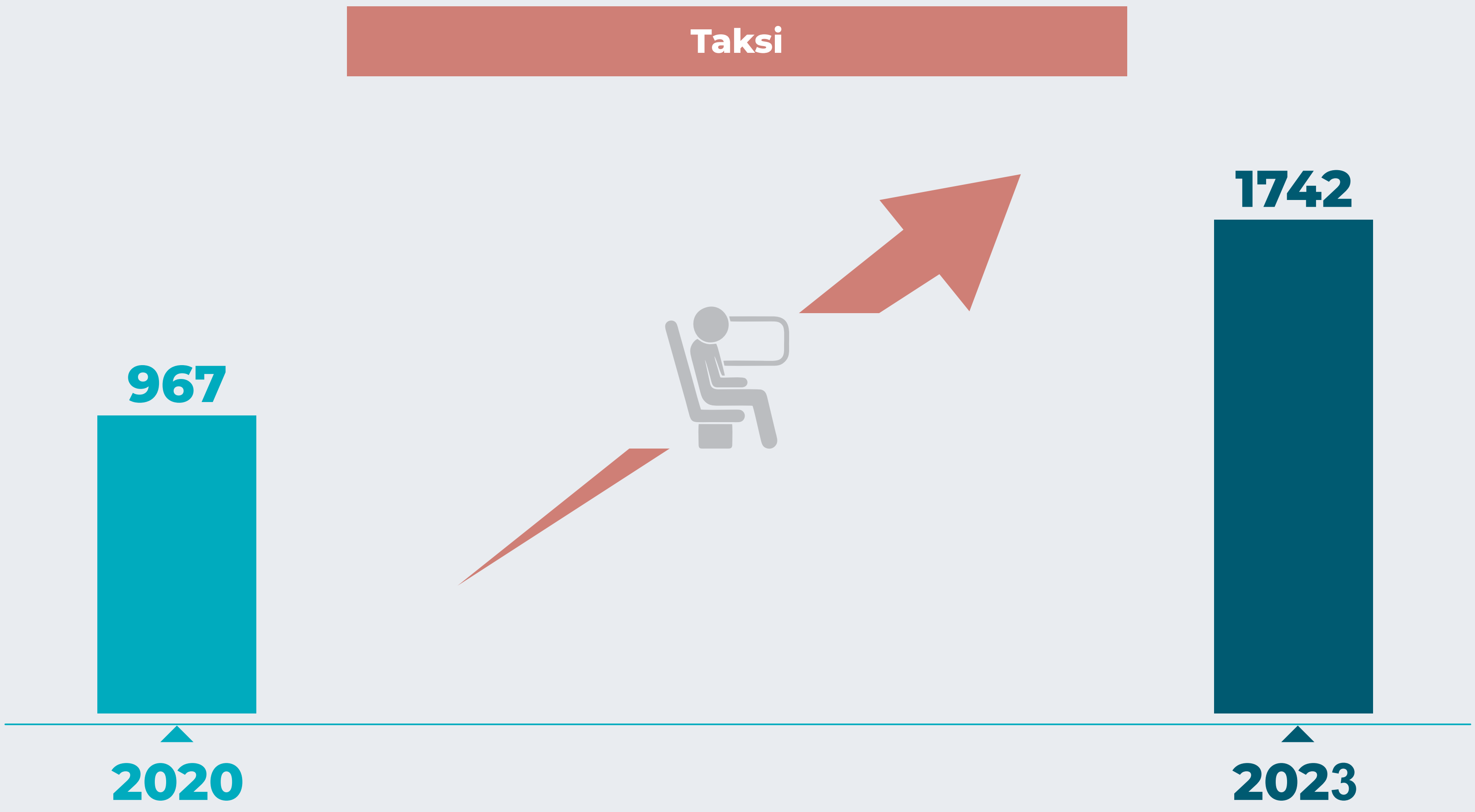

Mənbə: "Azərbaycanda nəqliyyat" statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.13.

3 Nəqliyyat sektorunda daşınmalara çəkilən xərclər və əldə olunan gəlirlər haqqında məlumat

Bütün sahələrdə olduğu kimi nəqliyyat sektorunda da çəkilən xərclər və əldə olunan gəlirlər sektorun ümumi vəziyyətini qiymətləndirmək üçün vacib göstəricilərdir.

2020-2023-cü illərdə daşınmalardan əldə olunan gəlir ***36533*** ***milyon manat*** daşınmalara çəkilən xərc isə ***23023,5*** ***milyon manat*** təşkil etmişdir ki, bu da **13509.5** ***milyon manat*** mənfəət deməkdir.

2020 2023

Bu illər ərzində əldə olunan gəlirlər yük daşınmalarında ***1198.4*** ***milyon manat*** və ya ***19.7*** ***faiz***, sərnişin daşınmalarında isə **1759.6** ***milyon manat*** və ya ***193*** ***faiz*** artıbdır.

2020 2023

Baxılan dövrdə gəlirlərin daha çox artımı ***1294.1*** ***milyon manatla*** boru kəməri, ***763.0*** ***milyon manatla*** avtomobil, ***590.6*** ***milyon manatla*** isə dəniz nəqliyyatında müşahidə edilib.

2020 2023

2020-2023-cü illərdə hava nəqliyatı ilə daşınmalara 14313 milyon manat, boru kəməri ilə daşınmalara 15550 milyon manat, 22392 milyon manat xərc çəkilibdir.

Nəqliyyat sektorunda daşınmalardan əldə olunan gəlir, mln. manat

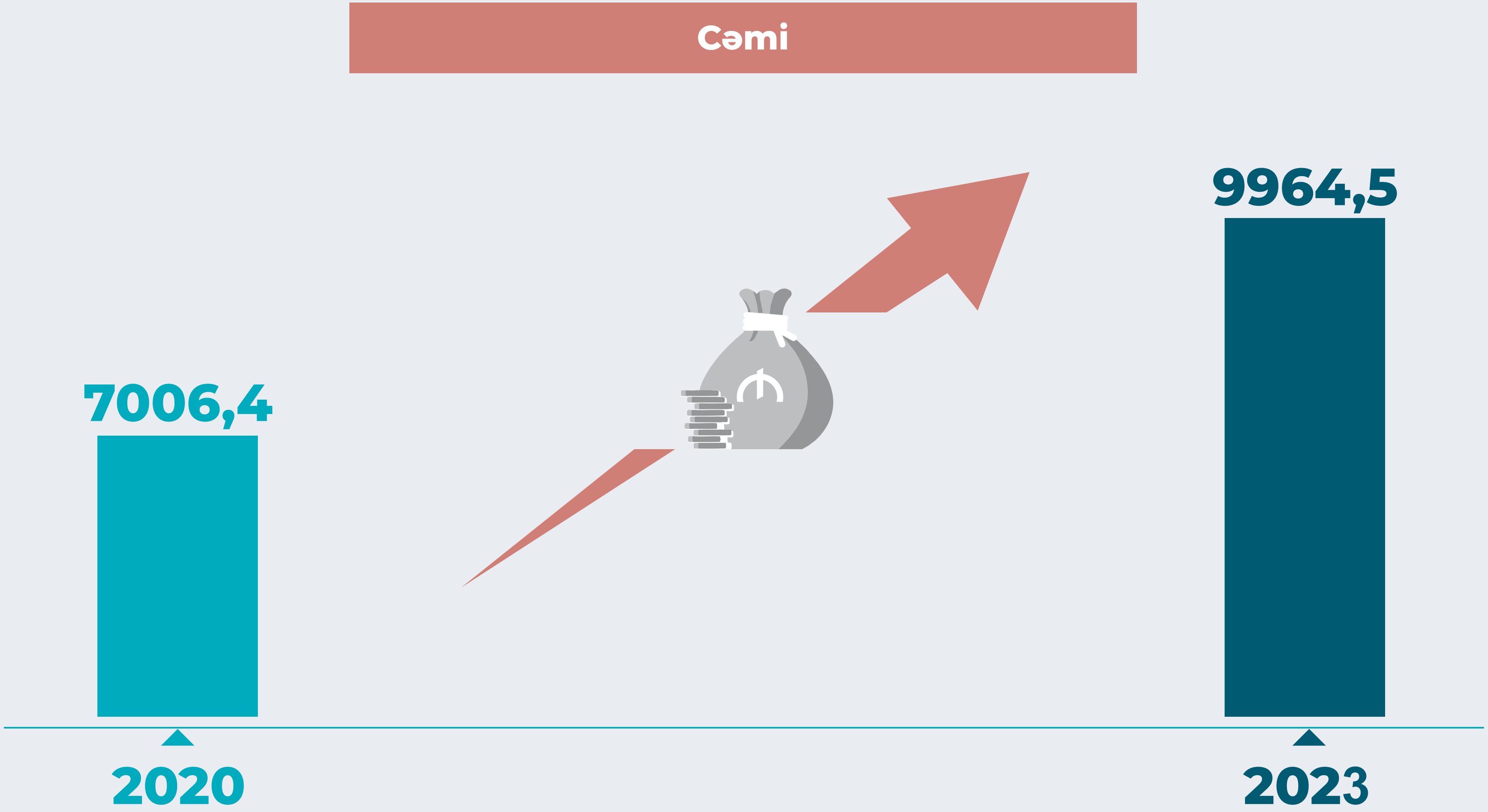

Nəqliyyat sektorunda daşınmalardan əldə olunan gəlir, mln. manat

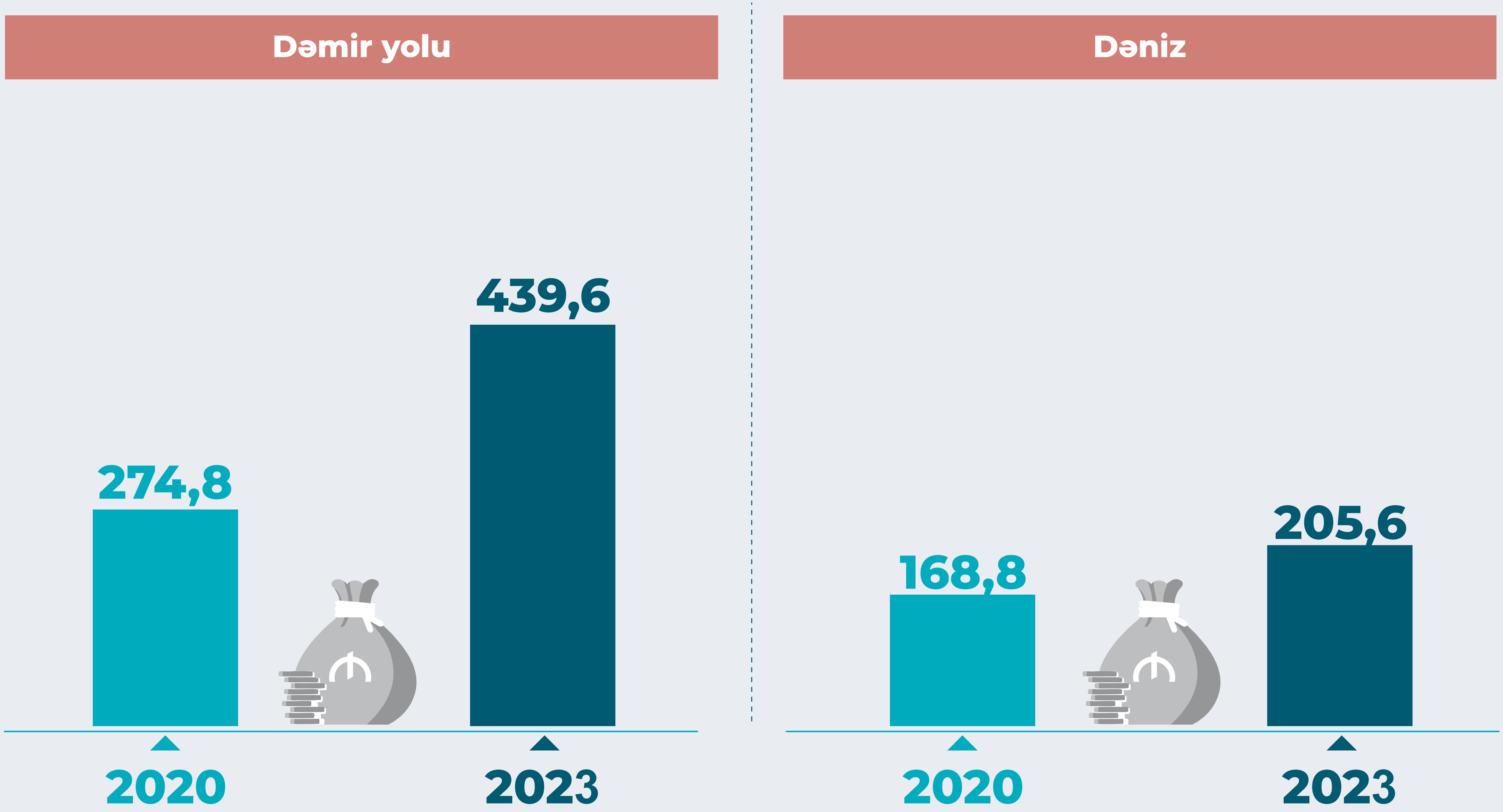

Nəqliyyat sektorunda daşınmalardan əldə olunan gəlir, mln. manat

Hava

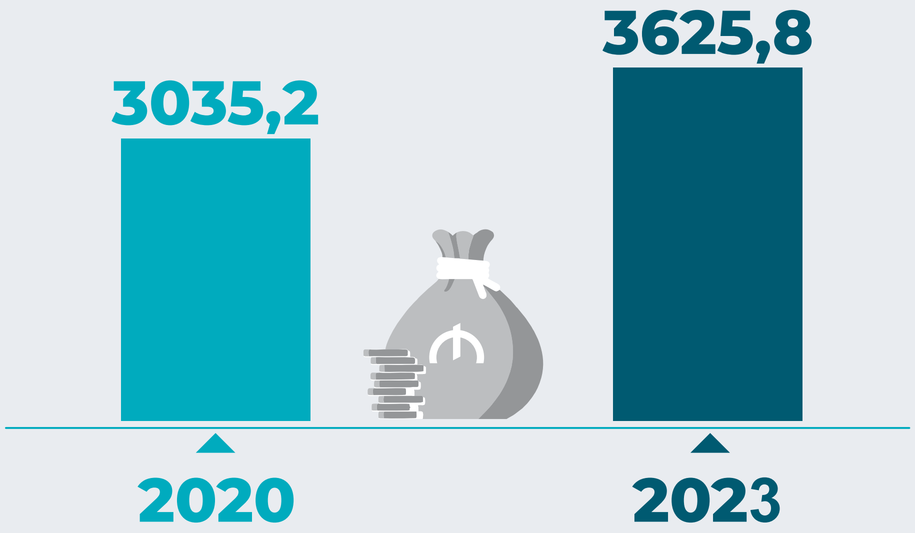

Boru kəməri

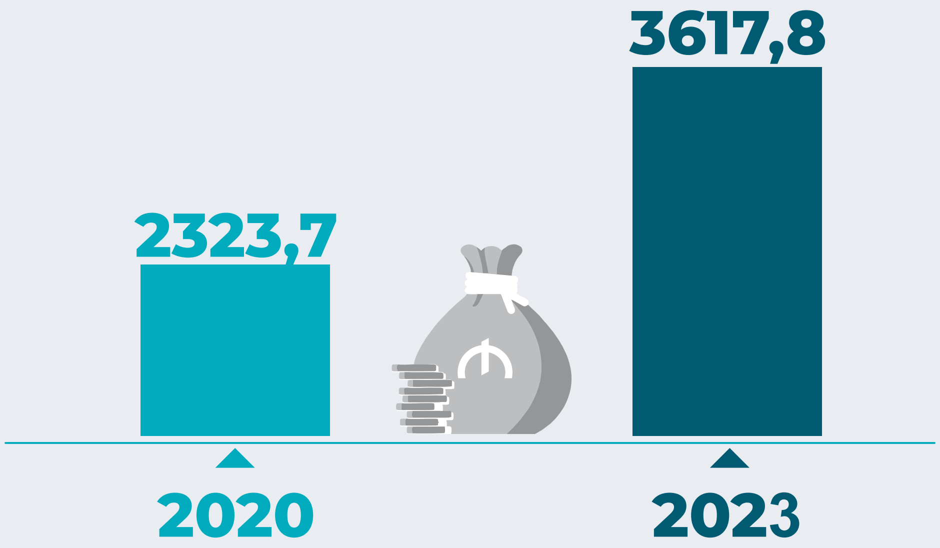

Nəqliyyat sektorunda daşınmalardan əldə olunan gəlir, mln. manat

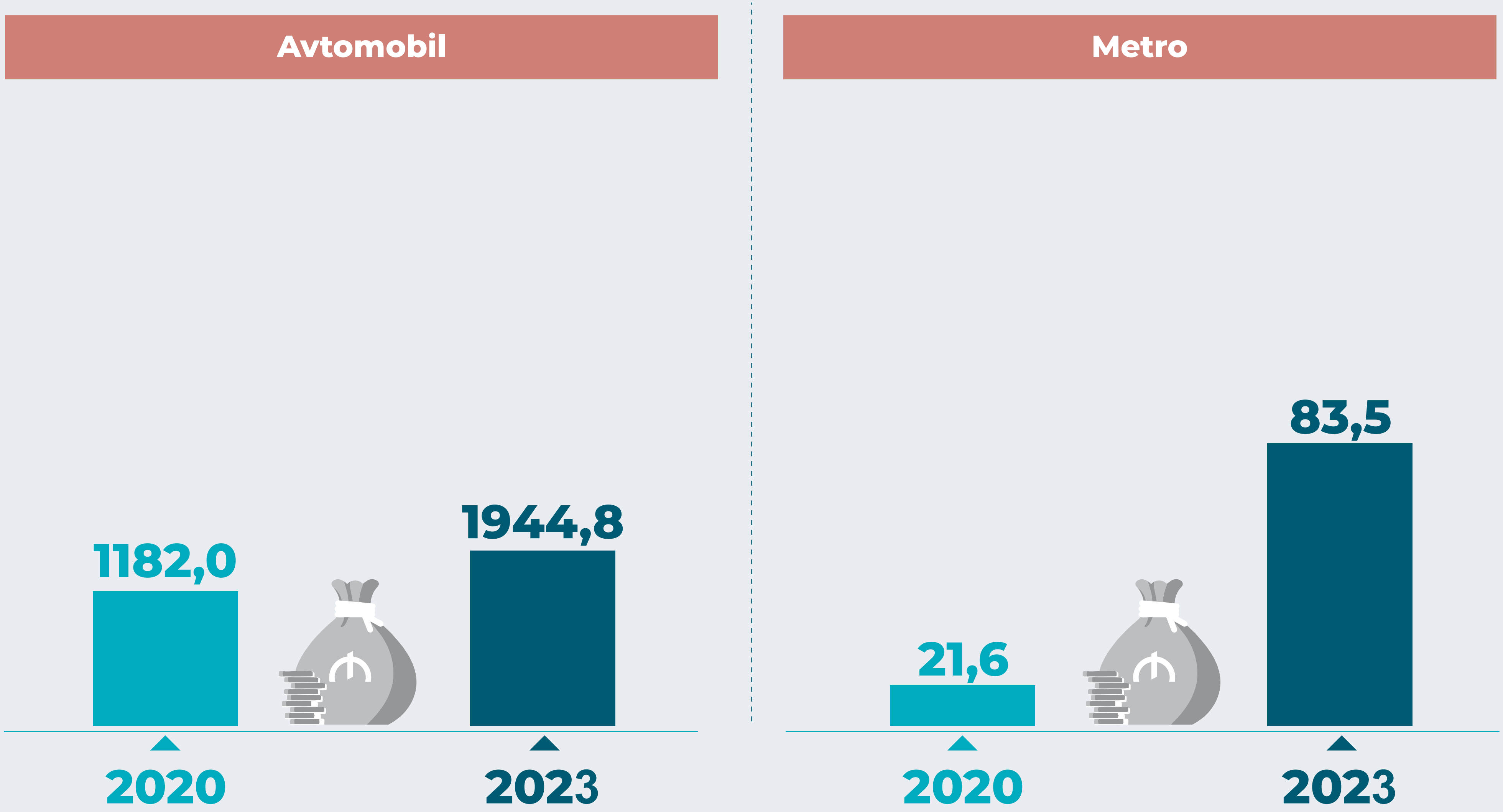

Mənbə: “Azərbaycanda nəqliyyat” statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.16.

Nəqliyyat sektorunda daşınmalara (yük və sərnişin) çəkilən xərclər, mln manat

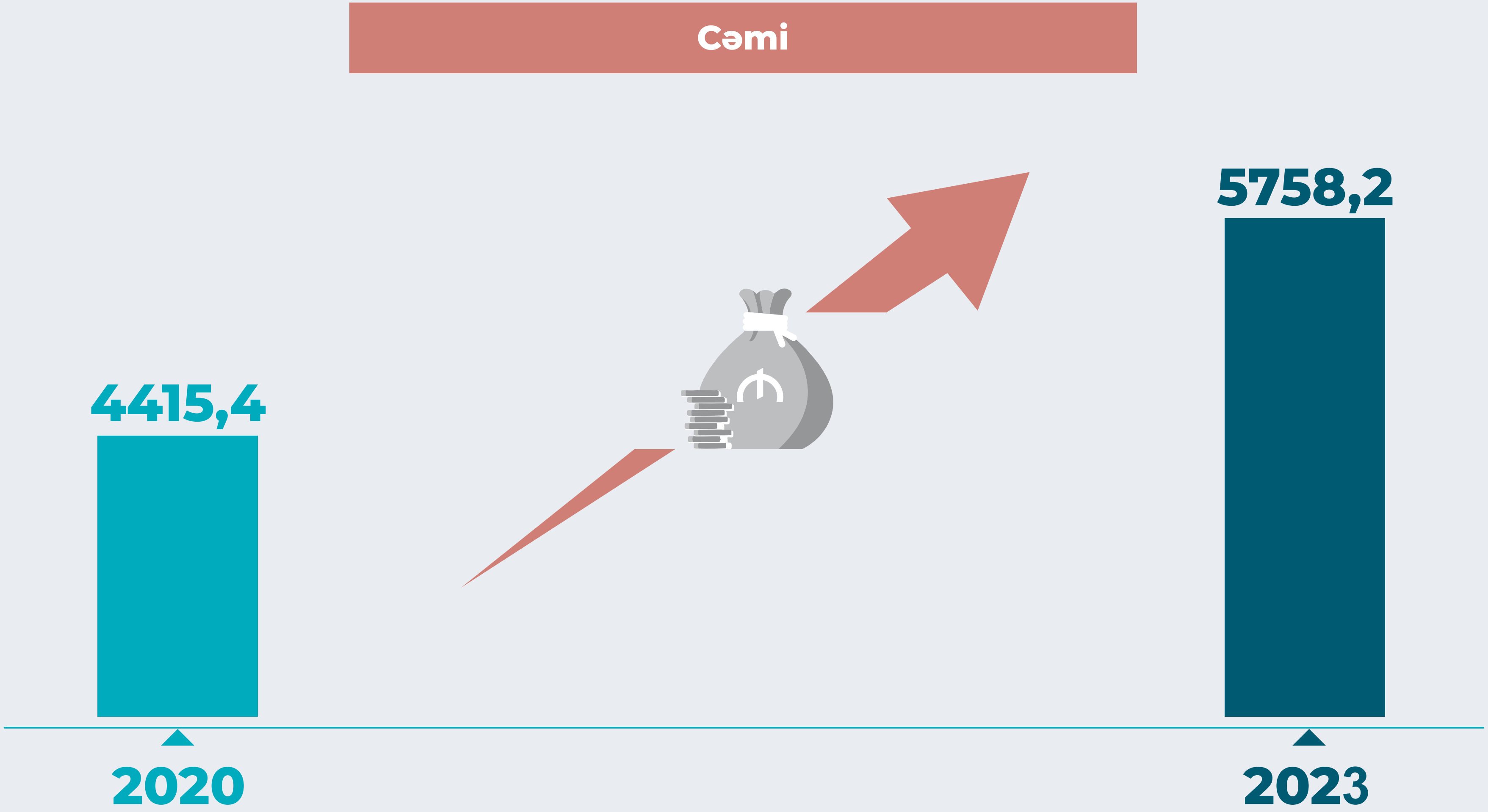

Nəqliyyat sektorunda daşınmalara (yük və sərnişin) çəkilən xərclər, mln manat

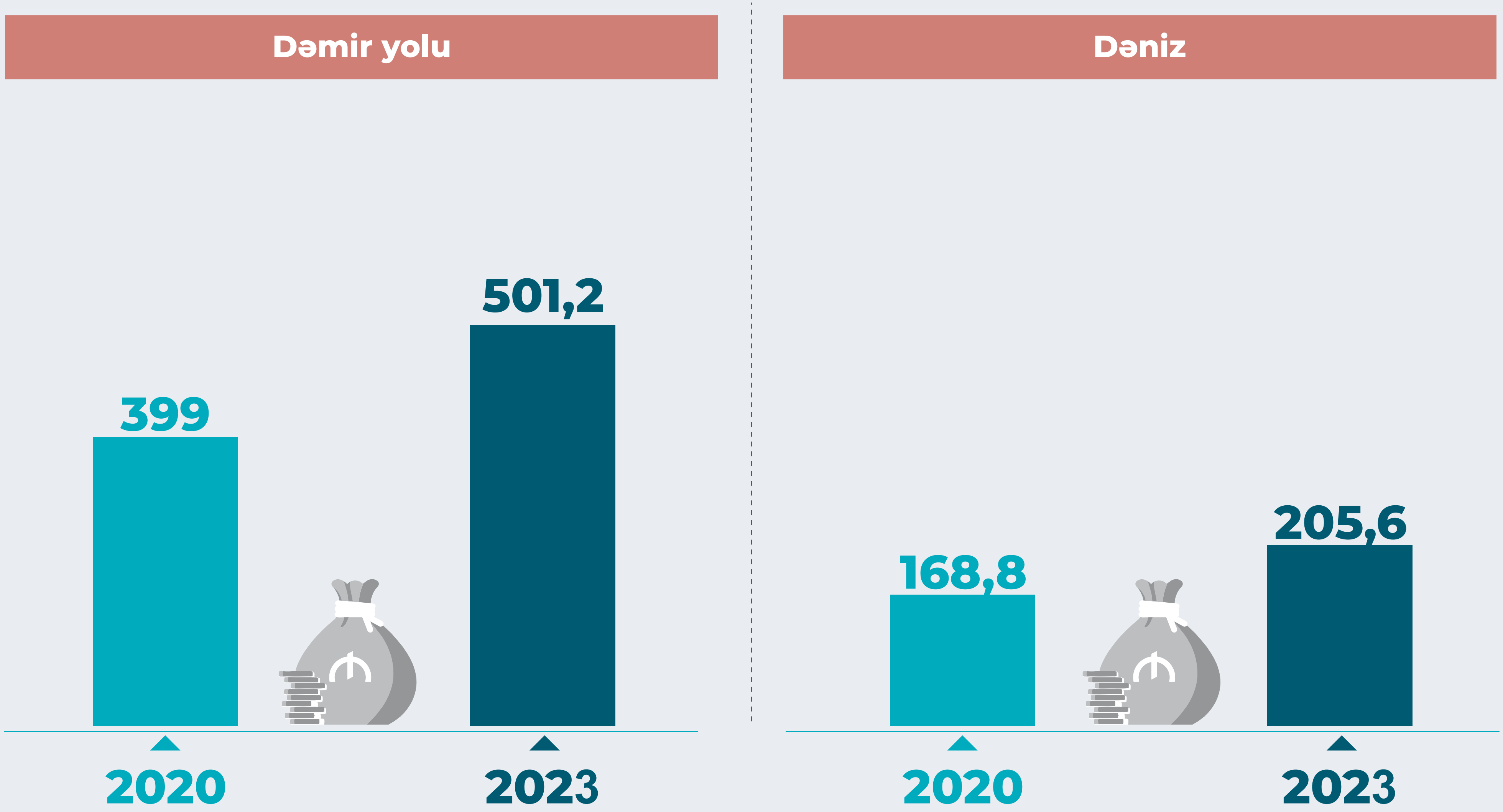

Nəqliyyat sektorunda daşınmalara (yük və sərnişin) çəkilən xərclər, mln manat

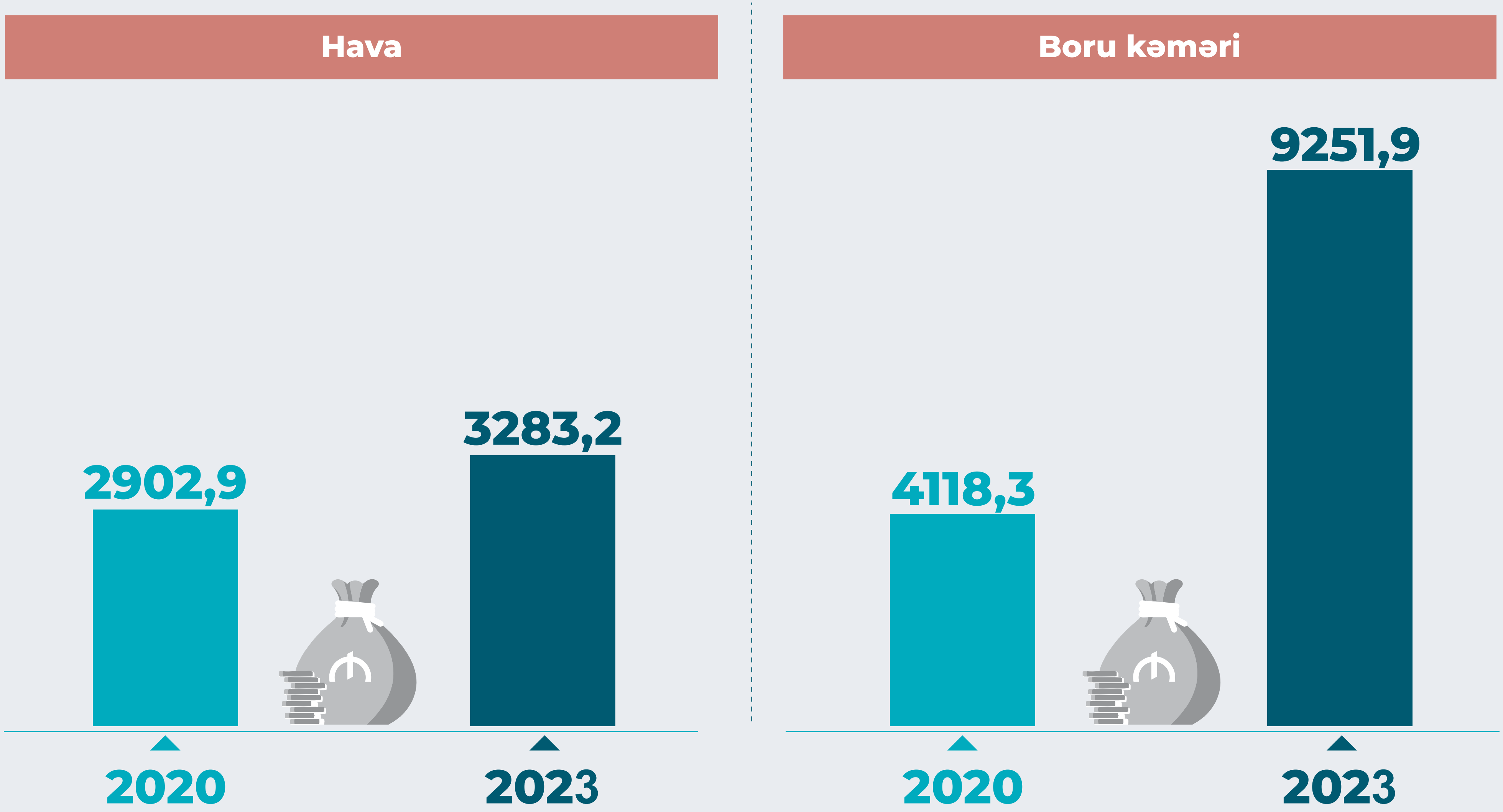

Nəqliyyat sektorunda daşınmalara (yük və sərnişin) çəkilən xərclər, mln manat

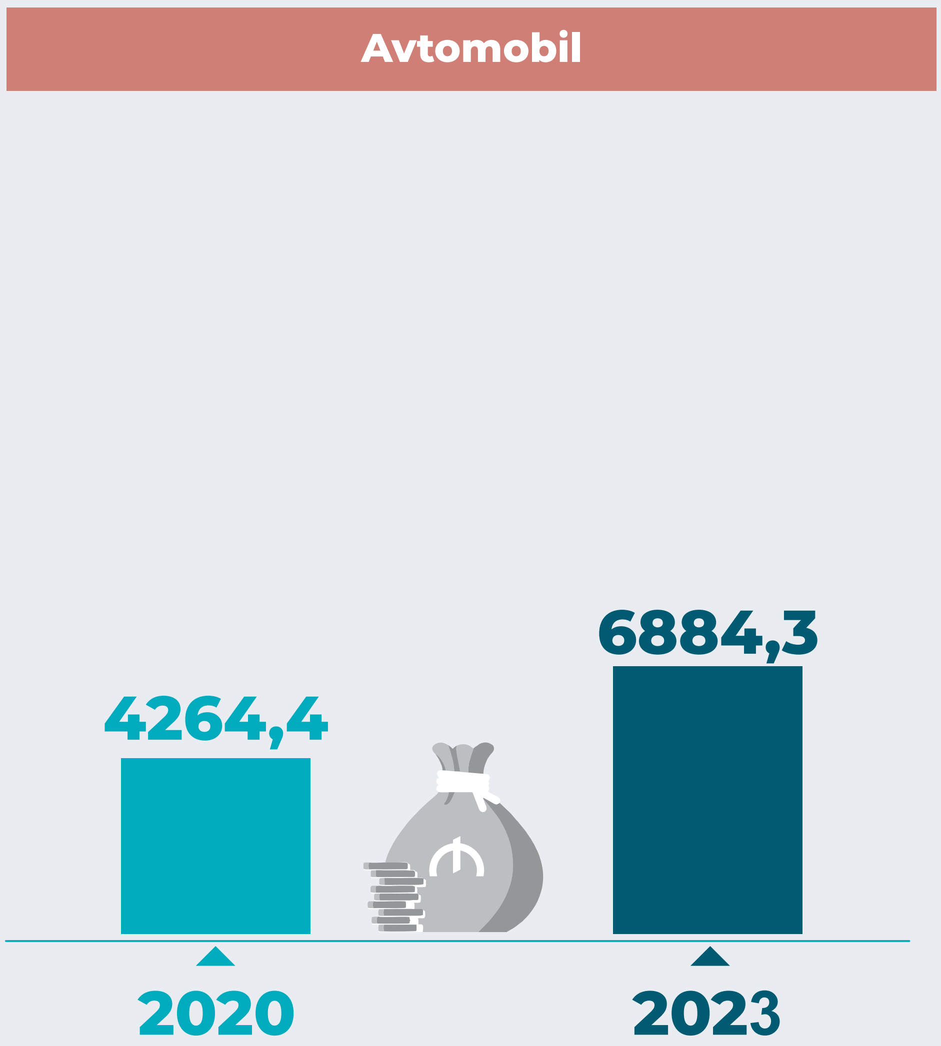

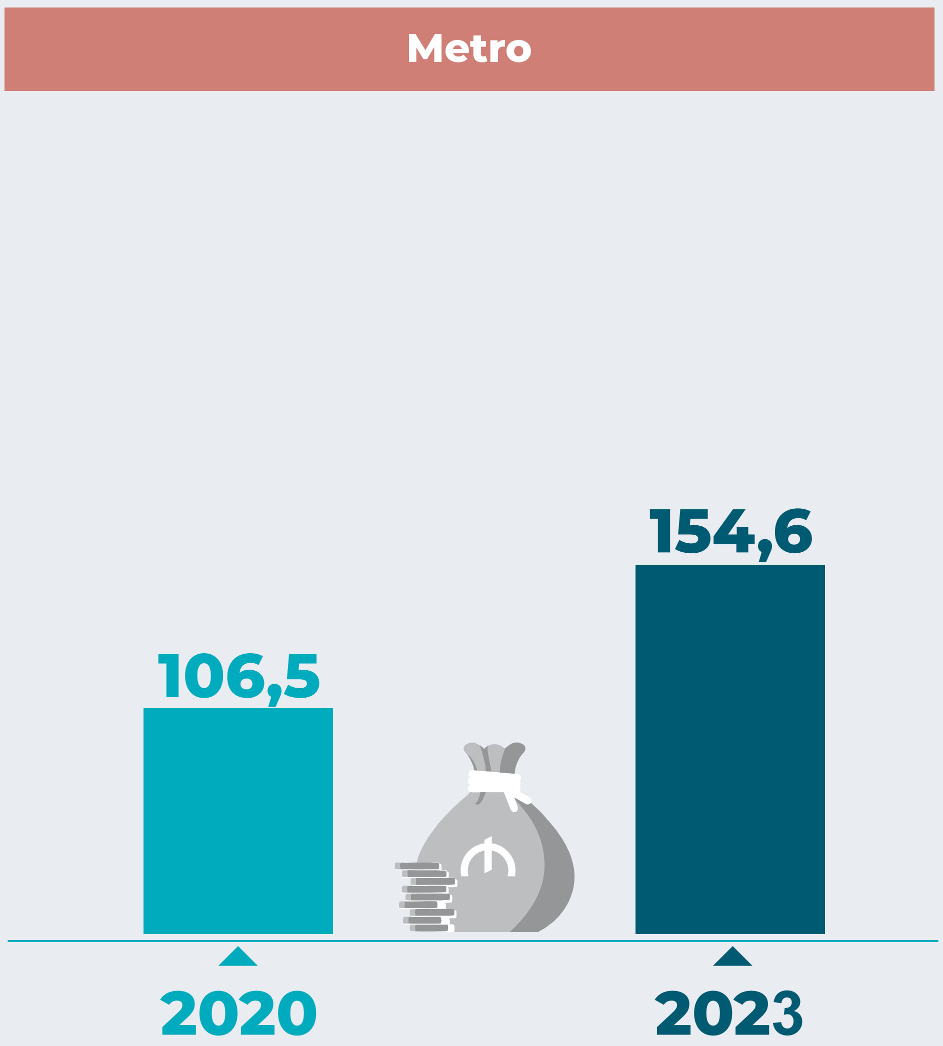

Mənbə: “Azərbaycanda nəqliyyat” statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.19.

4 Azərbaycanda nəqliyyat parkının müasir vəziyyətinin təhlili

Nəqliyyat sektorunda müşahidə olunan müsbət dinamika, eləcə də ölkəmizdə təmin edilən davamlı iqtisadi tərəqqi milli nəqliyyat parkına da təsirsiz ötüşməyib.

Yalnız **2020-2023**-cü illərdə ölkəmizin nəqliyyat parkı idxal edilmiş ***265377 ədəd*** müxtəlif markalı nəqliyyat vasitələri ilə zənginləşib. Hal-hazırda ölkəmizdəki ***1.74 milyon*** avtomobilin ***86.4 faizini*** minik avtomobilləri təşkil edir ki, onun da ***95.0 faizi*** şəxsi minik avtobilləridir.

2020 — 2023

Yük avtomobillərinin sayı isə ümumi parkın ***10.2 faizinə*** bərabərdir. 2020-2023-cü illərdə ölkəmizdə minik avtomobilləri ***237415 ədəd*** və ya ***18.8 faiz***, avtobuslar ***703 ədəd*** və ya ***2.3 faiz***, yük avtomobilləri isə ***22963 ədəd*** və ya ***14.8 faiz*** artıbdır.

2020 — 2023

2023-cü ilin göstəricilərinə görə ölkədə **31460** avtobus istismar edilir ki, bu da ümumi nəqliyyat parkının ***1.8 faizini*** təşkil edir.

2020 — 2023

Bu müddət ərzində əhalinin hər **1000** *nəfərinə* düşən nəqliyyat vasitələrinin sayı **23** *ədəd*, hər **1** *km* şosse yollarına düşən avtomobillərin sayı **14** *ədəd*, hər **1000** *nəfərə* düşən minik avtomobillərinin sayı **21** *ədəd*, hər **100** *ev* təsərrüfatına düşən şəxsi minik avtomobillərinin sayı isə **6** *ədəd* artıb.

Yaşıl nəqliyyat sisteminin tərkib hissəsi olan motoskletlərin sayında isə **2020-2023***-cü* illər ərzində **4138** *ədəd* və ya **90.1** *faiz* artım müşahidə edilib, eləcə də ölkədə elektrik mühərrikli nəqliyyat vasitələrinin sayı **3135** *ədədə* çatıb.

Nəqliyyat vasitələrinin sayı, ilin sonuna, ədədlə

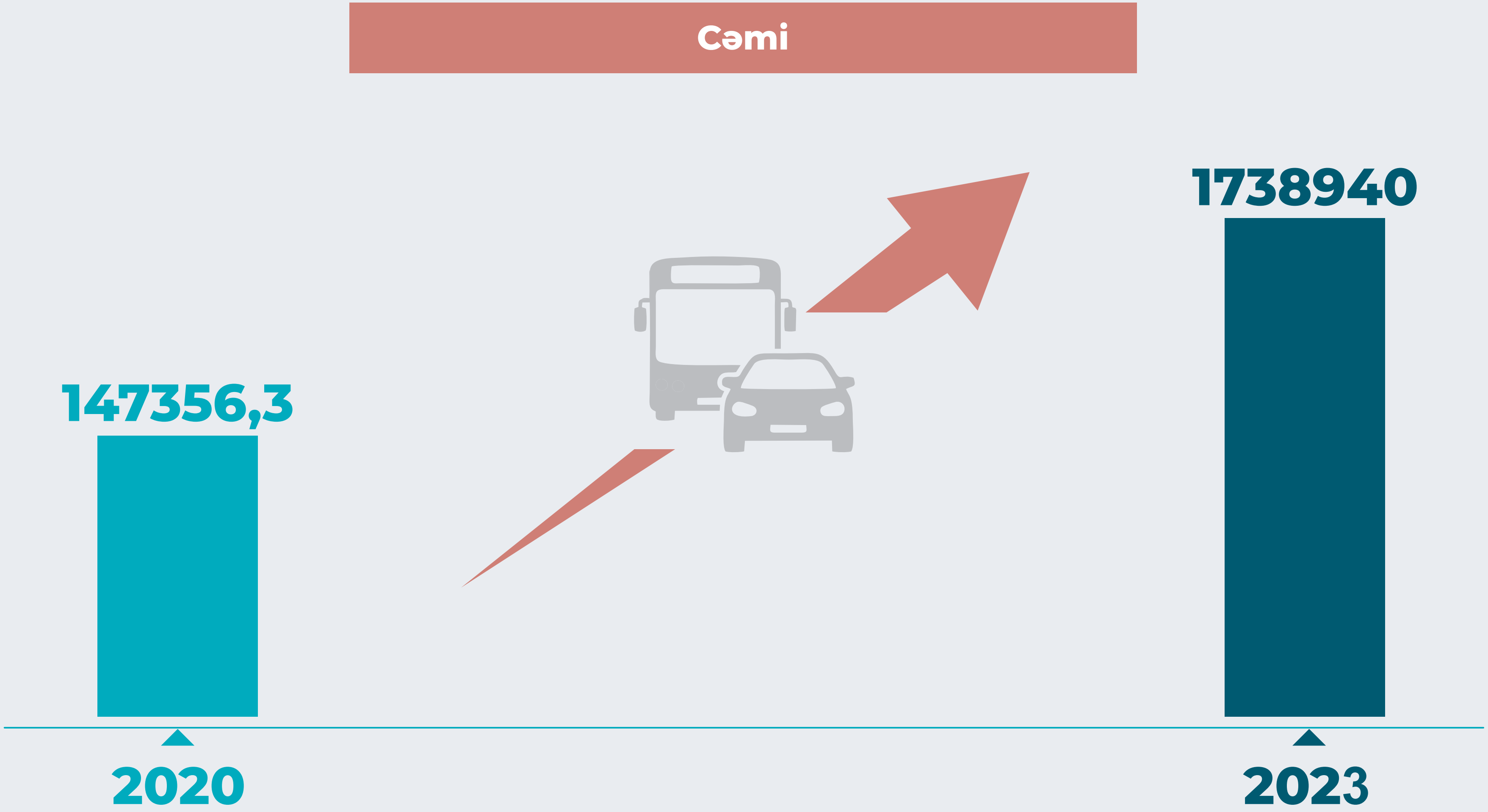

Nəqliyyat vasitələrinin sayı, ilin sonuna, ədədlə

Minik avtomobilləri

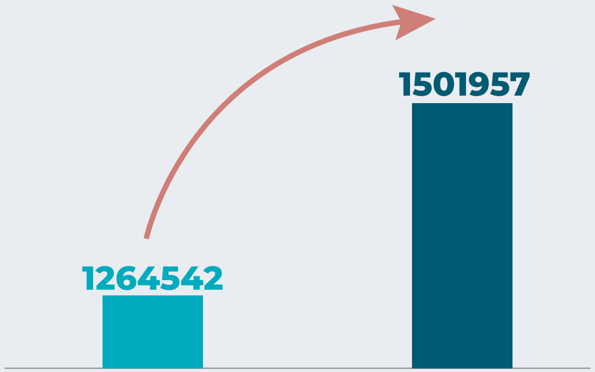

Şəxsi minik avtomobilləri

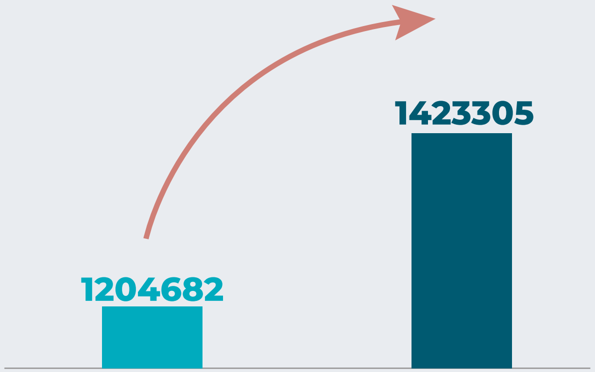

Avtobuslar

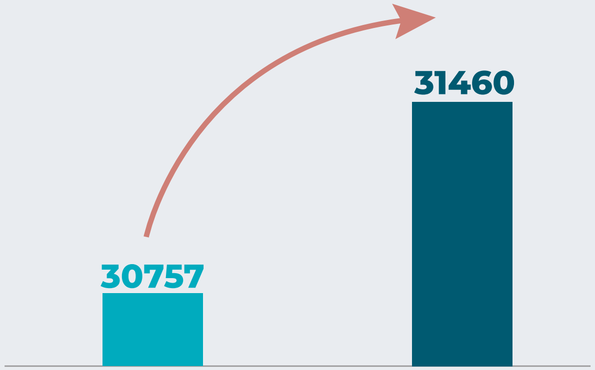

Yük avtomobilləri

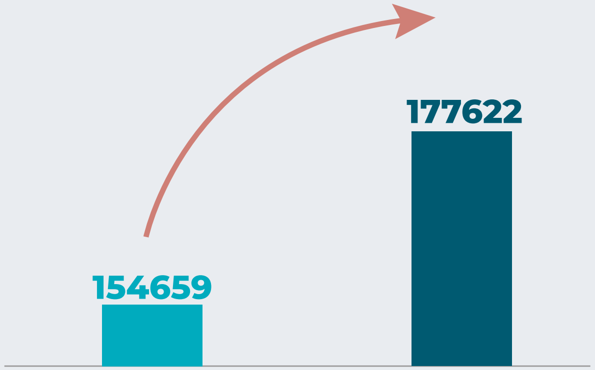

Nəqliyyat vasitələrinin sayı, ilin sonuna, ədədlə

Digər

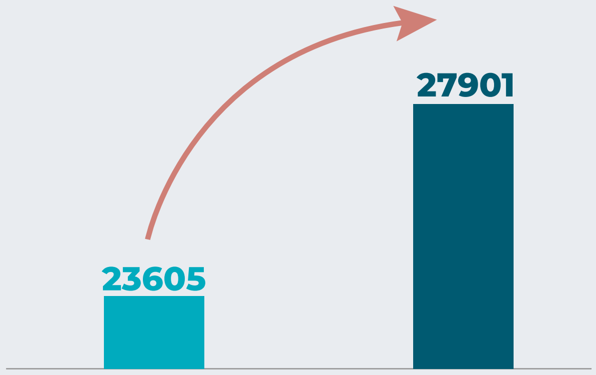

Motoskletlər

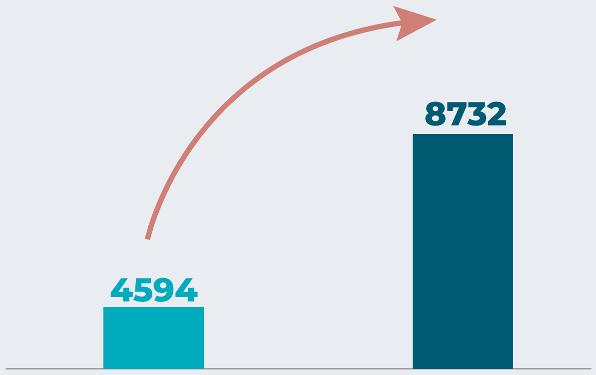

Qoşqular və yarımqoşqular

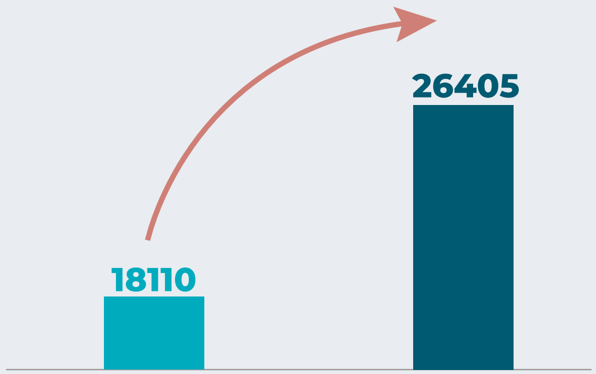

Nəqliyyat vasitələrinin sayı, ilin sonuna, ədədlə

Hər 1000 nəfərə düşən avtomobillər

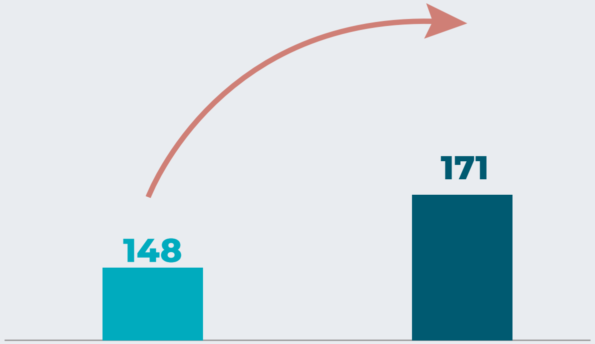

Hər 1 km şosse yollarına düşən minik avtomobillər

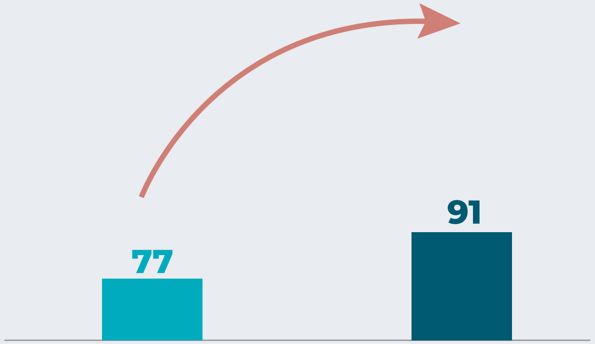

Hər 1000 nəfərə düşən minik avtomobilləri

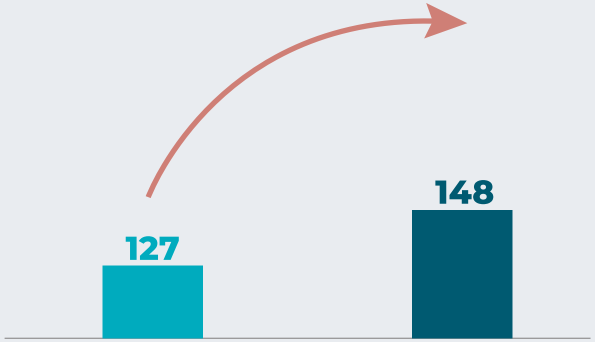

Hər 1oo ev təsərrüfatına düşən şəxsi minik avtomobilləri

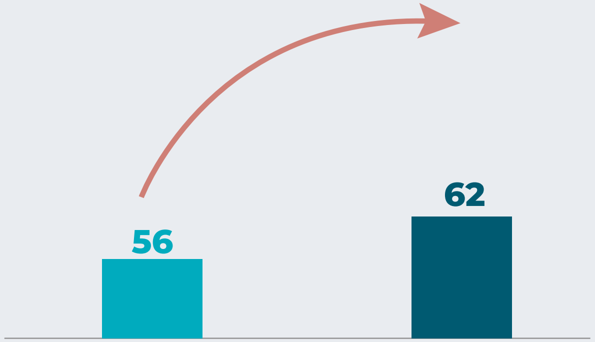

Mənbə: "Azərbaycanda nəqliyyat" statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.36.

5 Beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin fəaliyyətinə dair məlumatlar

Milli dövlətlərin davamlı və dinamik tərəqqisinin, xarici bazarlara çıxışın zəruri şərtinə çevrilmiş ticarət-iqtisadi əlaqələrin hərəkətverici qüvvəsi, məhz nəqliyyat əlaqələridir. Nəqliyyat əlaqələri (layihələri) dövlətlər arası iqtisadi münasibətlərin aparıcı istiqamətidir. O cümlədən, Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin kəsişməsində yerləşməsi uzunmüddətli üstünlüklər, dividendlər vəd edir.

Ölkəmizin qoşulduğu beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri üzrə ***2023-cü*** ildə ***32.8 milyon*** ton yük daşınıbdır ki, bunun da ***53.0 faizi*** Şərq-Qərb, ***28.3 faizi*** Şimal-Cənub, ***18.0 faizi*** Şimal-Qərb, ***0.7 faizi*** isə Cənub-Qərb nəqliyyat dəhlizinin payına düşür.

Dəhlizlər üzrə daşınan yükün ***56.8 faizini*** tranzit yüklər təşkil edib. ***2023-cü ildə*** beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri üzrə yük daşınmasından ***555.4 milyon manat*** gəlir əldə edilib ki, bunun da ***62.2 faizi*** tranzit yük daşınmalarının payına düşür.

2023-cü ildə beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri üzrə yük dövriyyəsi ***12873.6 milyon*** ton-km təşkil edib ki, bunun da ***51.6 faizi*** Şərq-Qərb, ***19.4 faizi*** Şimal-Cənub, ***26.3 faizi*** Şimal-Qərb, ***2.7 faizi*** isə Cənub-Qərb nəqliyyat dəhlizinin payına düşür.

Beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərində yük daşınmaları haqqında
Nəqliyyat dəhlizlərində daşınan yük, min ton

ŞƏRQ-QƏRB	17383
ŞİMAL-CƏNUB	9271,1
ŞİMAL-QƏRB	5898,6
CƏNUB-QƏRB	252,9

Beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərində yük daşınmaları haqqında
Dəhlizlər üzrə tranzit yük daşınmışdı

ŞƏRQ-QƏRB	10668,4
ŞİMAL-CƏNUB	1829,7
ŞİMAL-QƏRB	5889,4
CƏNUB-QƏRB	252,9

Beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərində yük daşınmaları haqqında

Yük dövriyyəsi, milyon ton-km

ŞƏRQ-QƏRB	6648,0
ŞİMAL-CƏNUB	2494,7
ŞİMAL-QƏRB	3390,7
CƏNUB-QƏRB	340,2

Yük daşınmasından əldə olunan gəlir – min manat

TRANZİT YÜK DAŞINMASINDAN **345229,0**

Mənbə: "Azərbaycanda nəqliyyat" statistik məcmuə, Bakı, 2024, səh.26.

Bakı, Yasamal rayonu,
Q. Xəlilov küçəsi 47, AZ 1073
Tel.: (+ 994) 12 521 25 35
info@ereforms.gov.az

www.ereforms.gov.az